

ASOCIAȚIA JUDECĂTORILOR "VOCEA JUSTIȚIEI"

COMENTARIU PRACTIC ASUPRA CODULUI DE ETICĂ ȘI CONDUITĂ AL JUDECĂTORULUI (CAPITOLUL II)

Autori:

**Victoria Sanduța
Ion Malanciuc
Marina Rusu**

Acest comentariu destinat pentru toți judecătorii, reprezentanții celorlalte două puteri în stat, alți profesioniști ai dreptului, precum și publicului larg, a apărut în cadrul programului de granturi mici pentru asociațiile de tineri juriști și femei juriste, partea a Programului pentru Susținerea Reformei Justiției Penale și Combaterea Corupției, implementat de ABA ROLI cu susținerea financiară a Biroului pentru Combaterea Traficului de Droguri și Aplicarea Legii (INL) al Departamentului de Stat al SUA. Opiniile, constatările și concluziile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia Departamentului de Stat al SUA sau a ABA ROLI.

CUPRINS

Introducere	4
1. Codul de etică și conduită profesională al judecătorului	6
2. Comentariu Practic asupra Codului de Etică și Conduită al Judecătorului (Capitolul II)	
2.1. Articolul 2. Principiile și normele de etică și conduită profesională	13 15
2.2. Articolul 3. Independența	22
2.3. Articolul 4. Imparțialitatea	29
2.4. Articolul 5. Integritatea	35
2.5. Articolul 6. Profesionalismul	42
2.6. Articolul 7. Corectitudinea	48
2.7. Articolul 8. Colegialitatea	54
2.8. Articolul 9. Confidențialitatea și transparența	63
Bibliografie	

LISTA ABREVIERILOR

APL – Autoritatea Publică Locală

ART. - Articolul

BC – Banca Comercială

CCJE – Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni

CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

CEPEJ – Comisia Europeană Pentru Eficiența Justiției

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii

OCN – Organizație de Creditare Nebancară

ONG – Organizație Non-Guvernamentală

ONU – Organizația Națiunilor Unite

PCT. - Punctul

RECJ (ENCJ) – Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (European Networks of Councils for the Judiciary)

RM – Republica Moldova

UNODC – Oficiul ONU pentru Droguri și Crimă

SA – Societate pe acțiuni

Introducere

Un sistem judiciar independent și onorabil este garanția unui proces echitabil. Mai mult decât atât, justiția ocupă un loc deosebit în edificarea Statului de Drept, iar conduita, moralitatea și cultura judecătorului au o importanță majoră în procesul de înlăptuire a justiției. În actualele condiții, față de judecători, ca exponenți ai puterii judecătorești, sunt înaintate un șir de cerințe morale și de conduită specifice, o parte din ele fiind incluse în acte normative, altele urmând a fi însușite și respectate ca deziderate ale eticii profesionale. Judecătorul trebuie să participe activ la stabilirea, menținerea și aplicarea normelor de conduită atât în cadrul instanței de judecată, cât și în afara ei, norme pe care trebuie să le respecte personal, astfel încât să fie asigurată integritatea și independența întregului sistem judecătoresc.¹

Codul de etică și conduită profesională este un document public, care reprezintă un set de principii și norme de conduită pentru judecători, pe care aceștia trebuie să le respecte în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu și în afara acestora. Judecătorii nu trebuie să aplice prevederile acestui Cod în mod selectiv, însă realitatea arată că judecătorii înțeleg diferit normele de conduită și prin urmare, le aplică diferit.

Acest Comentariu își propune să conțină răspunsuri la multe dileme cu care magistratul se confruntă în exercitarea funcției sale pe parcursul carierei, în viața profesională, dar și în viața privată, care deseori se intercalează cu statutul funcției exercitate. La rândul său, publicul larg va găsi aici situații și criteriile după care poate considera ca adecvat sau inadecvat comportamentul unui magistrat. Iată numai câteva dintre aspectele la care Comentariul de față va răspunde:

E suficient ca judecătorul să fie independent sau trebuie să depună eforturi ca și colegii lui și, în cele din urmă, sistemul să fie independent? Independența pentru magistrat e doar un drept sau mai degrabă o responsabilitate? Judecătorul trebuie să fie surd la sau să dea hotărâri conform criticilor publicului? Trebuie să fie judecătorul izolat de societate? Ar însemna asta că judecătorul nu se poate întâlni cu prietenii săi ori foștii colegi care sunt avocați sau procurori? E importantă încrederea populației în corpul de magistrați? Poate judecătorul să ajute la creșterea acestei încrederi? Există o relație de dependență între judecător și colegii săi de complet, colegii din instanță, șefii instanțelor, instanțele ierarhic superioare

¹ Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015

ori deciziile instanței supreme? Judecătorul este ținut doar să apere drepturile omului sau trebuie să și le promoveze? Poate un judecător lipsit de independență să fie imparțial? Dar invers?! E suficient ca judecătorul să fie imparțial în conștiința lui, sau trebuie să se și vadă acest lucru în comportamentul său judiciar și chiar în cel din afara instanței? Este permis ca judecătorul să critice activitatea instituțiilor politice? Se poate implica judecătorul în redactarea unor proiecte de legi? Sau cu avocatul acestora? Trebuie judecătorul să se intereseze de afacerile și relațiile membrilor apropiați ai familiei sale? Are voie un judecător să comenteze o cauză? Este indicat să își motiveze public soluția? Poate un judecător să aibă relații cu presa? E admisibil ca un judecător să își caute un alt loc de muncă cât mai este încă în funcție? Poate o prietenie sau o relație de vecinătate cu una dintre părți sau cu un avocat, ori propria cunoaștere a faptelor din cauză să ducă la abținerea/recuzarea judecătorului? Conduita ireproșabilă cerută unui judecător privește doar activitatea din instanță sau și pe cea din afara ei? În ce măsură e importantă părerea terților în aprecierea conduitei magistratului? Conduita personală a unui judecător poate influența încrederea în întreg sistemul de justiție?²

Astfel ne propunem ca prin ilustrarea unor situații concrete să comentăm cele 10 articole conținute în Codul de etică și conduită profesională a judecătorului.

² Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010

CODUL DE ETICĂ ȘI DE CONDUITĂ PROFESIONALĂ AL JUDECĂTORULUI

Aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015

(modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016)

PREAMBUL

Autoritatea judecătorească este în Republica Moldova o ramură a puterii de stat. Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de către instanțele judecătorești. Un sistem judiciar independent și onorabil este indispensabil justiției. Justiția ocupă un loc deosebit în afirmarea statului de drept, iar conduita, moralitatea și cultura judecătorului au o importanță majoră în procesul de înfăptuire a ei. În actualele condiții, față de judecători, ca exponenți ai puterii judecătorești, sunt înaintate un șir de cerințe morale și de conduită specifice, o parte din ele fiind incluse în acte normative, altele urmând a fi însușite și respectate ca deziderate ale eticii profesionale. Judecătorul trebuie să participe activ la stabilirea, menținerea, aplicarea normelor de conduită, pe care le va respecta personal, astfel încât să fie asigurată integritatea și independența sistemului judecătoresc.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Articolul 1. Scopul reglementării

(1) Codul de etică și conduită profesională este un document public, care reprezintă un set de principii și norme de conduită pentru judecători, pe care aceștia trebuie să le respecte în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu și în afara acestora .

(2) Obiectivul acestui Cod, este de a stabili principiile de etică și conduită profesională, că justiția și alte valori umane, universale au o prioritate în activitatea instanțelor și să consolideze încrederea publicului în instanțele de judecată și hotărârile judecătorești.

(3) Acest Cod de etică și conduită profesională este elaborat în conformitate cu prevederile Constituției, Legii cu privire la statutul judecătorului și alte acte normative. Codul de etică și conduită profesională ia în considerare Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, jurisprudența CEDO, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, Carta europeană privind statutul judecătorului și alte declarații și recomandări ale instituțiilor europene.

(4) Judecătorii nu vor aplica prevederile acestui Cod , în mod selectiv.

CAPITOLUL II

Articolul. 2 Principiile și normele de etică și conduită profesională

Principiile de etică și conduită profesională pentru judecători sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili.

Articolul. 3 Independența

Conform principiului independenței: (1) Judecătorul trebuie să fie independent în exercitarea funcțiilor sale, conform principiilor de drept garantate de Constituție, de alte legi și norme naționale, de acte internaționale la care RM este parte.

(2) În toate cazurile, judecătorul va acționa independent, fără orice influențe, îndrumări sau control și nu-și va permite comportament necuviincios, inadecvat și/sau ilegal, care poate genera conflicte de interese și periclita încrederea în independența sa.

(3) Judecătorul își poate exercita drepturile de cetățean în conformitate cu statutul judecătorului.

(4) Judecătorul va pronunța hotărâri independente, rămânând fidel legii, menținându-și autoritatea și competența profesională și nu se va lăsa influențat de contacte, stimulente, informații sau sfaturi din partea oricăror persoane, structuri de stat sau instituții publice, mijloace de informare în masă, interese de partid, interese publice, doctrine politice, sentimente ori teama de eventuale critici imediate sau de durată.

(5) Judecătorul este independent în luarea deciziilor și la îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, asigurându-se respectarea principiului separării puterilor în stat, legalității, independenței instituționale și responsabilității.

(6) În activitatea judecătorului nu pot fi admise imixțiuni sau influențe din interiorul sistemului, exterior, inclusiv din partea celor care activează în politică, economie, finanțe, culte și media.

(7) Judecătorul nu va fi membru de partid, nu va desfășura sau va participa la activități cu caracter politic, iar în exercitarea atribuțiilor nu-și va exprima ori manifesta în orice mod convingerile sau viziunile politice în public. De asemenea judecătorul nu poate adera la asociațiile religioase interzise sau grupări extremiste.

Articolul. 4 Imparțialitatea

Conform principiului imparțialității: (1) Judecătorul trebuie să judece toate cazurile imparțial, în conformitate cu legea, fără restricții, influențe, presiuni, amenințări sau ingerințe, directe sau indirecte, indiferent din partea cui sau pentru care motive ar veni ele.

(2) Judecătorul își va exercita funcțiile nepărtinitor și fără prejudecăți, nu va manifesta atitudine preconcepută prin exprimare sau prin fapte și nu-și va permite cuvinte, fraze, gesturi sau alte acțiuni care ar putea fi interpretate ca semne de părtinire sau prejudecata.

(3) Judecătorul se va abține de la oricare proces în care imparțialitatea sa ar putea fi pusă la îndoială într-un proces în care aceasta este cerută de lege, inclusiv în cazurile în care, știe că el, personal sau ca custode, sau soțul său (soția) sau orice alte rude, au un interes financiar în obiectul disputei sau orice alt interes, care ar putea afecta rezultatul procesului.

(4) Judecătorul se va abține de la luarea deciziilor, atunci când interesele sale, ale persoanelor înrudite prin sânge, adopție, afinitate, sau ale altor persoane care au legături apropiate cu familia sa, ar putea influența corectitudinea deciziilor.

(5) Relațiile de familie și sociale ale judecătorului nu trebuie să influențeze hotărârile judecătorești pe care le adoptă în exercitarea atribuțiilor profesionale.

Articolul. 5 Integritatea

Conform principiului integrității: (1) Judecătorul va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Este conștient de riscurile corupției și nu va admite sau nu va crea aparența unui comportament corupțional în activitatea sa; nu va cere, accepta ori primi cadouri, favoruri sau beneficii pentru îndeplinirea ori neîndeplinirea atribuțiilor funcționale sau în virtutea funcției deținute.

(2) Judecătorul nu va solicita sau accepta, direct ori indirect, plăți, cadouri, servicii sau alte beneficii, în numele său, ai membrilor familiei sale ori prietenilor, ca prețuire pentru exercitarea sau abținerea de la îndeplinirea obligațiilor sale în legătură cu o cauză care urmează a fi examinată de către acesta.

(3) Judecătorul se va abține de la orice tranzacții financiare și afaceri de natură să-i afecteze imparțialitatea, să influențeze exercitarea îndatoririlor sale, să-i exploateze funcția sau să-l implice în convenții cu avocați sau alte persoane care sunt participanți la procese în instanța de judecată în care activează.

(4) Judecătorul poate deține și administra investiții, inclusiv bunuri imobile, să se implice în alte activități generatoare de profit, însă nu va fi în drept de a fi funcționar, director, administrator sau angajat al nici unei bănci, instituții de creditare, companii de asigurări, întreprinderi publice ori altor companii cu cotă de participare publică sau structuri de stat.

(5) Judecătorul va încheia tranzacții cu privire la proprietatea personală

într-un mod care să nu provoace îndoieli, sau să nu afecteze independența și imparțialitatea sa sau să provoace conflicte de interese.

(6) Judecătorul nu va utiliza informația obținută în calitate sa oficială în interese proprii, ale membrilor familiei sau ale altor persoane la efectuarea diferitor tranzacții financiare ori în scopuri ce nu țin de exercitarea funcției.

(7) Judecătorul va evita discuții cu participanții la proces sau cu terțe persoane despre alte cauze puse pe rol în instanță, decât în cazurile prevăzute de lege.

(8) Judecătorul nu-și va folosi statutul de judecător pentru a obține acces la informația despre alte cauze aflate pe rolul instanței, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(9) Judecătorul va oferi sfaturi/consultații numai părinților, soțului/soției, copiilor, nepoților precum și persoanelor aflate sub tutelă sau curatelă.

(10) Judecătorul își va organiza toate activitățile extrajudiciare astfel încât să mențină autoritatea și demnitatea funcției sale, precum și prestigiul sistemului judecătoresc.

(11) Judecătorul se poate implica în orice activități sociale în măsura în care acestea nu prejudicază autoritatea puterii judecătorești, prestigiul profesiei sau executarea obligațiilor profesionale.

(12) Activitățile extrajudiciare ale judecătorului nu vor provoca îndoieli cu privire la imparțialitatea, obiectivitatea sau integritatea sa.

(13) Judecătorul nu va folosi simbolurile judecătorului, actele oficiale ale judecătorului în alte scopuri decât cele de serviciu.

(14) Judecătorul nu va utiliza rețelele de socializare, în modul în care ar putea fi afectată imaginea și statutul de judecător, imaginea și prestigiul sistemului judecătoresc în ansamblu.

Articolul. 6 Profesionalismul

Conform principiului profesionalismului: (1) Judecătorul este obligat să respecte egalitatea persoanelor în fața legii, asigurându-le un tratament cuviincios prin apărarea demnității și onoarei lor, precum și integritatea fizică și morală a tuturor participanților la procedurile judiciare. Atitudinea corectă, imparțială față de om ca valoare supremă, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale în conformitate cu normele de drept naționale și internaționale și cu principiile morale general-recunoscute sunt cerințe obligatorii față de judecător.

(2) Judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, acțiune sau manifestare, care ar putea prejudicia încrederea publicului în sistemul judecătoresc.

(3) În exercitarea atribuțiilor, judecătorul are următoarele obligații:

a) va îndeplini îndatoririle și funcțiile de serviciu profesionist, competent, inclusiv toate sarcinile administrative date conform legii;

b) va menține la nivel înalt și să-și perfecționeze permanent cunoștințele, competențele și abilitățile sale profesionale prin autoinstruire, instruire continuă și educație întru executarea adecvată a îndatoririlor de administrare a justiției;

c) va decide prompt, eficient și obiectiv în toate cauzele judiciare, acționând cu diligență și în timp util, să respecte termenele legale, iar în cazul în care legea nu prevede astfel de limite, să-și îndeplinească îndatoririle într-o perioadă de timp rezonabilă;

d) va păstra secretul profesional ce ține de deliberările sale și de informațiile confidențiale obținute în timpul îndeplinirii atribuțiilor legate de ședințele de judecată și în afara acestora;

e) va întreprinde, în exercițiul funcției, măsurile necesare pentru păstrarea sau sigilarea cuvenită a informațiilor, materialelor confidențiale obținute, potrivit legii și să asigure prevenirea dezvăluirii neautorizate a acestora;

f) va exercita responsabilitățile juridice ce îi revin în măsura în care să se asigure de aplicarea corectă a legii și instrumentarea cauzelor în mod echitabil, eficient și fără întârziere.

(4) Judecătorul va folosi resursele disponibile într-un mod optim și responsabil. Va menține cunoștințele și aptitudinile profesionale la un nivel înalt, în special în ceea ce privește gestionarea, comunicarea și cooperarea.

Articolul. 7 Corectitudinea

Conform principiului corectitudinii: (1) Judecătorul va respecta dreptul tuturor persoanelor de a fi tratate în mod egal în fața legii și nu va discrimina persoanele indiferent de naționalitate origine etnică și statut social, sex, rasă, dizabilitate, avere, limbă, vîrstă, religie, viziuni politice, orientarea sexuală sau în baza altor criterii.

(2) Judecătorul va menține ordinea și atmosfera respectuoasă în ședințele de judecată, asigurând disciplina și solemnitatea desfășurării procesului, fie în biroul său, fie în sala de judecată. El urmează a da dovadă de demnitate, respect și răbdare față de toți participanții la proces.

(3) Judecătorul va avea permanent un comportament oficial, sobru, politicos în comunicarea cu alte persoane. El va cere tuturor participanților la proces și altor funcționari ai sistemului judiciar să se abțină de la manifestarea, prin cuvinte sau atitudine, a părtinirii sau prejudecăților împotriva părților, martorilor, avocaților sau altor persoane.

(4) Judecătorul va da dovadă de precauție și responsabilitate la frecventarea locurilor publice și private; la luarea deciziei de a frecventa aceste locuri, el va lua în considerație reputația localului și a persoanelor care-l frecventează.

(5) Judecătorul își va conforma exteriorul și vestimentația în timpul exercitării funcției la cerințele legii și prestigiul profesiei.

(6) Judecătorul va evita aroganța, va trata cu respect și politețe colegii săi, participanții la proces, colaboratorii organelor de ocrotire a normelor de drept, reprezentanții autorităților publice, va reacționa tacticos cu diligență.

(7) Judecătorul va evita relațiile cu persoane care ar putea compromite reputația judecătorului.

(8) Judecătorul nu este în drept să folosească telefonul sau orice alt dispozitiv electronic pentru comunicație în timpul ședințelor de judecată și al deliberărilor.

Articolul. 8 Colegialitatea

Conform principiului colegialității: (1) Relația judecătorului cu colectivul de muncă trebuie să se bazeze pe respect și bună-credință, comportamentul exemplar fiind un model de comunicare și atitudine reciprocă adecvată.

(2) Judecătorul nu poate denigra în public probitatea profesională și morală a colegilor săi.

(3) Judecătorul se va abține de la comentarii publice despre activitatea altor judecători, va fi solidar cu colegii săi împotriva acuzelor nefondate, declarațiilor ofensatoare și discriminării profesionale.

Articolul. 9 Confidențialitatea și transparența

Conform principiului confidențialității și transparenței: (1) Judecătorul beneficiază de dreptul la libera exprimare cu respectarea următoarelor prevederi: nu va divulga, comenta și folosi în scopuri personale informațiile confidențiale sau secretizate de care a luat cunoștință în exercitarea atribuțiilor.

(2) Judecătorul poate să consulte alți judecători doar referitor la legislația de ordin material, procedural, jurisprudență națională și internațională pe marginea unei anumite cauze care se află în curs de examinare. Discuția este limitată la probleme teoretice și poate fi inițiată doar de judecătorul care examinează cauza respectivă.

(3) Cu excepția cazurilor permise de lege, judecătorul nu va admite interviuri, argumentări sau comunicări private, menite să-i influențeze acțiunile sale profesionale în orice cauză aflată pe rolul instanțelor.

(4) Judecătorul nu va face comentarii publice, inclusiv în mijloacele de informare în masă, pe marginea cauzelor aflate pe rol în instanță până la intrarea în vigoare a hotărârilor adoptate.

(5) Judecătorul își poate exprima opinia prin declarații publice, realizându-și dreptul la replică, pentru a infirma oricare afirmație falsă sau defăimătoare, inclusiv publicată în mijloacele de informare în masă, la adresa sa. În cazul când va face declarații publice, se va conduce de criteriile de rezonabilitate și măsură.

(6) În comunicarea dintre judecător și mass-media se va ține cont de: prezumția nevinovăției, viața și demnitatea persoanei, libertatea presei, dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, eficiența și confidențialitatea procesului judiciar.

CAPITOLUL III

Articolul. 10 Răspunderea pentru încălcarea normelor de etică

Încălcarea prevederilor prezentului Cod, poate constitui obiect al examinării în cadrul ședințelor Comisiei de etică și conduită profesională al judecătorului, activitatea căreia este stabilită în Regulamentul cu privire la activitatea Comisiei de etică și conduită profesională al judecătorului, adoptat de către Consiliul Superior al Magistraturii.

CAPITOLUL IV

Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prezentul Cod intră în vigoare la data adoptării de către Adunarea Generală a Judecătorilor.

(2) La data intrării în vigoare a prezentului Cod de etică și conduită profesională, Codul de etică al judecătorilor, aprobat prin hotărârea CSM nr.366/15 din 29 noiembrie 2007, se abrogă.

(3) Prezentul Cod poate fi modificat sau revizuit conform aceleiași proceduri după cum a fost adoptat.

(4) Implementarea prezentului Cod se realizează de către Consiliul Superior al Magistraturii împreună cu Asociația Judecătorilor din Republica Moldova.

COMENTARIU PRACTIC ASUPRA CODULUI DE ETICĂ ȘI CONDUITĂ AL JUDECĂTORULUI (CAPITOLUL II)

Articolul 2. Principiile și normele de etică și conduită profesională

Misiunea eticii este aceea de a expune aspectele teoretice ale moralei, precum și aceea de a constitui un ghid practic, real, care să canalizeze și să amelioreze viața morală a societății. Rolul eticii este acela de a veni în ajutorul instituțiilor și persoanelor să decidă ce este mai bine să facă, pe ce criterii să aleagă și care le sunt motivațiile morale în desfășurarea acțiunilor lor.

Etica analizează practic vorbind, morala și izvoarele ei, făcând apel la rațiunea și bunul simț al omului, ea încearcă să canalizeze toate eforturile umane spre Idealul Moral. Unii specialiști consideră că etica nu are, ca știință, un caracter utilitar deoarece impune niște norme facultative vizând conduita oamenilor în societate. Realitatea însă contrazice aceste păreri, întrucât etica are pe lângă funcția sa de informare asupra unor norme de conduită morală și funcția de relevare a realității reflectate de activitatea umană în general.

Cu referire la etica judiciară, prin valorile pe care le promovează, această știință își aduce o importantă contribuție la promovarea judecăților de valoare referitoare la conduita judecătorilor și ne ajută să dobândim deprinderi utile în a deosebi o conduită adecvată funcției judiciare de una nepotrivită funcției de judecător. Cunoașterea principiilor de etică judiciară ne ajută să apreciem reputația ireproșabilă sau reprobabilă a unui judecător, condiție sine-qua-non exercitării funcției judiciare.

Principiile de etică și conduită profesională pentru judecători sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili.

Principiile de etică judiciară sunt ideile conducătoare ale conținutului oricărei acțiuni și activități desfășurate de un judecător. Ele au un rol constructiv, cât și unul valorizator pentru sistemul de justiție, în sensul că ele cuprind cerințele obiective ale societății de la conduita unui judecător. Rolul constructiv al principiilor de etică judiciară este subliniat în relația specifică momentului înfăptuirii justiției; acest moment este marcat atât de influența tradiției, cât și a inovației. Tradiția, în planul tehnicii juridice, propune vechile sale modele, iar novația tinde să impună alte modele, adecvate necesităților

momentului în care se realizează justiția. În acest sens, principiile generale ale unui sistem, constituie ansamblul propozițiilor directe care le sunt subordonate atât structura, cât și dezvoltarea sistemului. Orice principiu este un început în plan ideal; el poate fi, de asemenea, o sursă, o cauză de acțiune. Principiile eticii judiciare îmbrățișează un mare număr de cazuri concrete, ele rezumă fie aprecierile individuale ale justițiabililor, fie percepția societății în general, despre cum trebuie să se comporte un judecător în incinta instanței de judecată și în afara ei, în timpul orelor de serviciu și în afara lor, în activitatea profesională, dar și în viața sa privată.

În continuare vom comenta aceste principii, fiecare în parte, prin prisma standardelor internaționale și vom ilustra prin exemple concrete, aplicarea lor în practică, la soluționarea dilemelor etice cu care se confruntă judecătorii, zilnic, în activitatea profesională, dar și în viața privată și cum corelează etica și conduita judecătorului cu încrederea societății în justiție.

Articolul 3. Independența

Independența justiției reprezintă, în esență, libertatea judecătorului de a examina nestingherit cauzele fără amestecul cuiva, atât din exterior (politic, comunitate, presă, rude etc), cât și din interior.

Între independență și imparțialitate, ca principii, deși sunt identificate separat, există o strânsă legătură. Ele sunt elemente intrinseci ale unui proces echitabil, în sensul art.6 paragraful 1 al CEDO. Imparțialitatea semnifică atitudinea judecătorului la examinarea unei cauze, iar independența reprezintă atât atitudinea/starea de spirit, cât și modul de interacțiune cu alții, îndeosebi executivul, esența căreia se reduce la faptul că nimeni nu poate influența decizia ce urmează a fi luată.

Independența justiției este privită sub două aspecte. Independența individuală și independența instituțională. Independența individuală se referă la judecător ca persoană, la atitudinea în procesul de înlăptuire a actului de justiție. Independența instituțională se referă la mecanismul de funcționare a puterii judecătorești și, îndeosebi, la modul de interacțiune cu celelalte puteri.

De regulă se evidențiază trei condiții minime care pot caracteriza starea independenței justiției: (a) Siguranța funcției (inamovibilitatea); (b) Siguranța financiară (salarizare corespunzătoare răspunderii); (c) Independența instituțională.³

SPEȚA 1:

Judecătorul Prodan a depus o cerere de participare la concurs pentru o funcție la Curtea de Apel. La moment el examinează o cauză penală de învinuire a unei persoane în comiterea unei infracțiuni deosebit de grave asupra unui minor. Comunitatea locală, inclusiv administrația publică, poliția, presa deja l-au și "declarat" pe inculpat ca fiind vinovat. Probatoriul, însă, este unul foarte slab, existând un dubiu rezonabil, dacă este sau nu vinovat inculpatul. Judecătorul știe că după înaintarea actelor la Președinție, se solicită opinia de la diferite instituții, printre care și APL sau poliție. La fel, este cunoscut faptul că Președinția este percepută ca fiind foarte sensibilă la opinia presei, indiferent de faptul cât de întemeiată este sau nu.

ÎNTREBARE: Cât de independent este judecătorul în cazul descris?

³ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.26, pag.43

COMENTARIU

Situația descrisă este una care caracterizează dintr-o perspectivă foarte negativă sistemul de evaluare și promovare a judecătorilor în măsura în care corespunde realității. Dacă judecătorul va fi conștient că evaluarea/promovarea sa va depinde în mare măsură de "percepția publică" și nu de aprecierea obiectivă a activității sale, atunci evident că va exista riscul că el va fi ghidat la adoptarea deciziilor de această percepție și nu de lege.

Judecătorul trebuie să acționeze independent, fără orice influențe, îndrumări sau control. De asemenea, nici impresie nu trebuie să apară că el astfel acționează, or, în caz contrar, va suferi încrederea în justiție. Pentru păstrarea acesteia este necesar ca nimeni (putere, categorii profesionale sau sociale etc) să nu creeze opinia, prin acțiunile sale, că deciziile judiciare pot fi influențate.

Spre exemplu, *un politician sau un funcționar trebuie să se abțină de a-și expune viziunea ce soluție ar trebui să adopte o instanță de judecată într-un caz sau altul*. Instanța de judecată trebuie să adopte o decizie fiind liberă de așteptările pe care le are politicul, publicul sau altă categorie.⁴

Pot fi întreprinse diferite acțiuni de influențare a deciziei unui judecător, spre exemplu, *o campanie publică în mass media*. Judecătorul însă trebuie să aibă capacitatea de a face abstracție de toate aceste împrejurări și să adopte o hotărâre în strictă conformitate cu legea, indiferent de cât de populară sau nu va fi soluția.

Unica modalitate legală de influențare a instanței de judecată trebuie să fie doar cea în cadrul ședinței de judecată, prin pledoarii sau memorii scrise. Orice alte modalități de influențare, directe sau indirecte (spre exemplu, *un coleg al judecătorului îi spune că într-o cauză, ce se află în procedură la el, ca parte figurează o anumită persoană, care este una foarte de treabă și care este convinsă că are dreptate*) trebuie respinse și făcut într-un fel care să nu lase loc pentru interpretare. În situația în care se insistă, e cazul de adus la cunoștință autorităților competente.

Totodată, limita între o influență inacceptabilă asupra instanței și critica acesteia sau discuția publică a unui subiect destul de sensibil pentru societate, deseori, este greu de delimitat. De aceea, judecătorul, fiind o figură publică, trebuie să aibă un prag mai mare de toleranță față de critica adresată și să nu interpreteze ca o încercare de a-i influența decizia orice discuție pe marginea subiectului.

Conduita unui judecător reprezintă un component important, atât în procesul de asigurare a independenței reale a justiției, cât și a aparenței

⁴ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.28, pag.44

acesteia. Și e vorba de un standard înalt de conduită. La rândul său, prin conduită ne referim atât la cea judiciară, cât și cea în afara unui proces. În caz contrar, justițiabilii nu vor avea încredere în corectitudinea și independența judecătorului și ca rezultat vor privi cu reticență deciziile adoptate.⁵

Standardul înalt al conduitei judiciare impune unui judecător asigurarea respectării unor garanții minime ale procesului echitabil (dreptul a participa la proces, de a prezenta probe, de a avea un avocat, de a depune apel și multe altele).

Bunele maniere trebuie să fie inerente comportamentului unui judecător. Și aici e relevant nu doar ce face judecătorul, ci și ce cred cei din jur despre comportamentul său. **Spre exemplu, stând la masă într-un local cu un avocat, parte pe un dosar, chiar dacă se discută diferite aspecte personale, ei fiind în niște relații mai apropiate, judecătorul trebuie să se întrebe ce impresie ar crea publicului această situație.**

Judecătorul trebuie tot timpul să dea dovadă de un comportament corect. Un comportament este necorespunzător dacă, un observator rezonabil, cunoscând toate circumstanțele relevante ale unei cauze, consideră că conduita judecătorului este de natură să pună la îndoială abilitatea dânsului de a-și îndeplini atribuțiile onest, imparțial sau competent.

De aceia, judecătorul trebuie să fie atent și să evite orice acțiuni care pot naște suspiciuni privind existența unor legături cu cineva și ca efect, că ar exista un conflict de interese la judecarea cauzei acelei persoane. Spre exemplu, *dacă ia masa în cantina instanței, să nu se așeze la o masa cu o persoană parte în proces.*

Judecătorul nu este rupt de societate, ci este un membru al acesteia, având aceleași drepturi și obligații, cu excepția restricțiilor prevăzute de reglementările referitoare la statutul judecătorului, cât și recomandărilor de ordin etic.

Evident că judecătorul, fiind independent în îndeplinirea actului de justiție, el nu este independent de mediul social în care trăiește. Și acest lucru, în mod normal este benefic. Or, normele juridice reclamă deseori aplicarea testului persoanei rezonabile. Stabilirea judiciară a faptelor, care constituie o parte importantă din activitatea judecătorului, necesită evaluarea probelor în lumina simțului comun și a experienței. Așadar, judecătorul ar trebui, în măsura în care acest lucru este conform cu rolul

⁵ Ibidem- pct.45, pag.53

special al judecătorului, să păstreze legături strânse cu comunitatea.⁶

În consecință, judecătorul poate avea contacte cu membrii societății și-n cadrul exercitării atribuțiilor sale, însă aceste contacte trebuie să fie strict formale și să nu creeze aparența că judecătorul ar putea fi influențat într-un fel sau altul la adoptarea unei decizii. **Spre exemplu, dacă un particular solicită o întrevvedere, trebuie de precizat inițial care este scopul acesteia, totodată nefiind obligat să o accepte; la astfel de întrevvederi nu pot fi discutate aspectele unor cauze aflate pe rol; judecătorul trebuie să analizeze oportunitatea stenografierii unor astfel de întâlniri pentru a se evita diferite suspiciuni cu privire la aspectele discutate etc.**

La fel, judecătorul urmează să nu se lase influențat și de diferite componente ce alcătuiesc "societatea" – grupuri sociale, grupuri de interese, presa, instituții publice, partide politice etc. Mai mult ca atât, judecătorul ar trebui să-și reducă simțitor contactele cu unele componente, cum ar fi partide politice, persoane politice influente, oameni de afaceri cu reputație controversată, etc, contactul cu care ar putea crea publicului percepția că el nu este independent în acțiunile sale.

Pentru ca societatea să aibă încredere în justiție, judecătorul trebuie să dea dovadă de independență, adică de o imparțialitate totală. La judecarea unei cauze să nu aibă nici o legătură sau părtinire care să afecteze capacitatea sa de a judeca în mod independent.

SPEȚA 2:

Judecătorul Drangu, judecător la o instanță specializată pe cauze administrative, deseori este văzut în compania politicianului Bejenaru. Drangu și Bejenaru sunt prieteni din copilărie/simpli cunoscuți.

ÎNTREBARE: Situația dată poate descrie o stare de neîncredere față de judecătorul Drangu sau nu?

COMENTARIU

În cazul de față nu există un răspuns univoc. Dacă Drangu și Bejenaru sunt prieteni din copilărie și judecătorul are în procedură cazuri obișnuite din viața cotidiană, care nu trezesc interesul public, atunci ar fi greu de spus că la mijloc n-ar fi o simplă relație personală, ci o legătură, care stârnește semne de întrebare, între un reprezentant al puterii judiciare și un reprezentant al politicului. La cealaltă extremă, dacă Drangu și Bejenaru sunt simpli cunoscuți, dacă Drangu datorită funcției sale este nevoit să examineze cauze

⁶ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.32, pag.46

sensibile atât pentru putere, cât și pentru publicul larg, dacă ei încearcă să se întâlnească cât mai discret, atunci, evident că o astfel de situație ar justifica o neîncredere în libertatea de acțiune a judecătorului și ar trebui evitată.

Independența unui judecător nu este un privilegiu, ci o responsabilitate. Fiindu-i asigurată independența, judecătorul în același timp are obligația să examineze în strictă conformitate cu legea, imparțial, fără a se admite careva presiuni sau influențe externe.⁷

Puterea judecătorească este nu a treia, ci una din ele, separația puterilor reprezentând cheia funcționării cu succes a unui stat. Ca și celelalte puteri (legislativă și executivă) este independentă și nu se supune celorlalte, ele conlucrând între ele, nu subjugându-se. Scopul puterii judecătorești e în a asigura că celelalte două activează în strictă conformitate cu legea, iar pentru aceasta e absolut necesar ca judecătorii să nu se afle sub influența celorlalte puteri.

"Ei (judecătorii) văd cum guvernele vin precum apa și pleacă precum vântul".⁸

Pe bună dreptate se menționează că judecătorii, spre deosebire de funcționarii publici care sunt obligați să dea dovadă de loialitate temporară puterii la moment, trebuie să fie supuși doar legii.

În același timp, este absolut important ca puterea judecătorească să nu fie doar independentă, ci și să fie percepută ca fiind independentă. Chiar și în cazul când judecătorul acționează independent față de celelalte puteri, însă felul cum o face - trezește dubii în privința acestui fapt, în consecință se subminează încrederea față de justiție.

Niște exemple de conduită nepotrivită care pot crea aparența lipsei de independență a instanței față de politic:

a) Un judecător a fost prezent la un eveniment public împreună cu soțul, politician activ, la care partidul politic, al cărui membru este soțul, și-a expus poziția privind cum ar trebui să fie interpretată o prevedere din legislația penală în baza căreia în fața lui ar putea să apară inculpați;

b) Un judecător este invitat permanent, inclusiv și pentru a-și expune opinia, la diferite prezentări publice ale unui ONG care este perceput, în ochii publicului larg, ca având legături strânse cu un anumit partid politic;

c) Un reprezentant al puterii executive își exprimă public nedumerirea cu privire la perioada îndelungată de desfășurare a unui proces care reprezintă un interes deosebit a publicului larg, după care, imediat instanța de judecată face un comunicat public prin care aduce la cunoștință că se preconizează finisarea cauzei într-un termen foarte scurt etc.

⁷ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.32, pag.46

⁸ A.G. Griffith, The Politics of the Judiciary, 3rd ed. (London, Fontana Press, 1985), p.199.

Judecătorul este independent față de toți, inclusiv și față de alți judecători. Când discutăm despre independența unui judecător, ne referim nu doar la interdicția de a interveni din exterior (din partea politicului, economicului, sectorului financiar, cultelor, media etc), ci, la fel de important, și din interior. E absolut imperios ca judecătorul să poată face față atât influențelor din exterior, cât și îndeosebi celor din interior, ceea ce pentru unii ar reprezenta o sarcină mai grea. *Or, deseori e mai greu să-i refuzi unui apropiat ceea ce cu ușurință o poți face unui străin.*

În spiritul colegialității, un judecător poate solicita unui coleg opinia pe o situație ipotetică, însă nicidecum nu poate cere un sfat cum să procedeze într-un caz concret. Responsabilitatea pentru soluția pe un caz îi aparține doar lui și nu poate fi plasată pe umerii altuia.

La examinarea unei cauze, judecătorul nu este angajatul nimănui, doar a legii. Nu poate interveni nici un alt judecător, inclusiv dintr-o instanță ierarhic superioară cu indicații cum ar trebuie să se procedeze la adoptarea soluției. *Reprezintă un exemplu de conduită nepotrivită, când la examinarea unei cauze, un alt judecător, mai cu experiență sau dintr-o instanță ierarhic superioară, intervine direct sau prin intermediul altei persoane (președintele instanței unde activează judecătorul, spre exemplu) cu sugestia cum ar vedea el soluția pe cauza dată.*

În aceeași ordine de idei, nu este conformă cu ideea de independență a judecătorului, situația când ultimul justifică public, cu alte cuvinte, soluția adoptată. Toată "justificarea" trebuie să se regăsească doar în hotărârea motivată.

Chiar și-n situația neglijării grave a dispozițiilor legale la adoptarea unei decizii și intentarea unei proceduri disciplinare ca efect, oricum judecătorul nu "îndreptățește" soluția adoptată, ci răspunde acuzațiilor înaintate.⁹

SPEȚA 3:

Judecătorul Mocanu a adoptat o decizie pe o cauză penală, în mare parte respingând, ca fiind neîntemeiate, acuzațiile aduse inculpatului Turcu, precum că ar fi comis o infracțiune gravă. În mediul public au început să apară imediat reacții negative față de decizie, inclusiv și cu acuzații că judecătorul ar fi fost cointeresat. Erau și foarte multe comentarii de ordin juridic în privința argumentelor judecătorului regăsite în decizie. În scurt timp, judecătorul a plasat o comunicare pe profilul său în rețelele sociale, în care cu lux de amănunte încearcă să combată criticile de ordin juridic aduse deciziei. De asemenea,

⁹ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.41, pag.52

pe site-ul instanței în care activează judecătorul Mocanu, a apărut un comunicat, în mare parte similar celui plasat de însăși judecătorul Mocanu.

Între timp, inspecția judiciară pe lângă CSM s-a autosesizat pe marginea cazului și i-a propus judecătorului Mocanu să prezinte explicații pe marginea deciziei adoptate. Judecătorul Mocanu a prezentat o explicație inspecției judiciare, în mare parte repetând gândurile din comunicatul său de pe rețelele sociale.

ÎNTREBARE: Corespunde ideii de independență a judecătorului situația descrisă?

COMENTARIU

Toate argumentele unei decizii trebuie să se regăsească în însăși decizie. Dacă judecătorul încearcă să justifice decizia sa, aceasta înseamnă că el simte că nu a fost destul de convingător, că este sensibil la opinia publică, iar toate acestea ca efect, subminează încrederea publicului în capacitatea sistemului de a genera soluții legale, obiectiv corelate cu situația dedusă judecării. Această încredere, la rândul său, reprezintă o condiție de bază pentru o normală activitate a puterii judecătorești. Iată de ce, acțiunile atât a judecătorului Mocanu, cât și a instanței în care activează, au fost neadecvate.

Inspecția judiciară, la rândul său, trebuia să investigheze doar acțiunile lui Mocanu și a factorilor de decizie din cadrul instanței unde el activează care au avut loc după adoptarea deciziei (sub aspectul săvârșirii unor acțiuni care prezintă un risc substanțial de subminare a încrederii în actul de justiție). Iar solicitarea, înaintată lui Mocanu de a-și explica decizia, reprezintă o imixtiune gravă în activitatea unui judecător și astfel de acțiuni urmează a fi categoric neacceptate și curmate. Într-o astfel de situație, un judecător căruia i se înaintează așa o cerință din partea Inspecției Judiciare, trebuie să remită un răspuns negativ ferm și să sesizeze Consiliul Superior al Magistraturii.

Articolul 4. Imparțialitatea

Independența și imparțialitatea sunt două noțiuni distincte, însă care sunt strâns legate reciproc. Independența apare ca o precondiție pentru imparțialitate.¹⁰

Altfel spus, un judecător poate fi independent, dar nu și imparțial, fiind dominat de anumite prejudecăți la examinarea unei cauze (**spre exemplu, examinează o învinuire de furt adusă unui reprezentant a unei etnii în privința căreia judecătorul consideră că furturile reprezintă o îndeletnicire**). Dacă judecătorul nu este independent, atunci el nu poate fi și imparțial (**spre exemplu, un judecător dependent de executiv sau politic examinează o cauză în care aceștia au un interes personal sau instituțional**).

Este imperios necesar ca judecătorul să fie imparțial și să lase impresia că așa este. Dacă cu ocazia judecării unei cauze rămâne impresia că judecătorul nu este imparțial, atunci aceasta subminează încrederea în sistemul judiciar.

Aprecierea, dacă percepția de imparțialitate este fundamentată, se face pornind de la standardul observatorului rezonabil.

Prin prisma jurisprudenței CtEDO, imparțialitatea este analizată sub două aspecte: subiectiv și obiectiv.

Potrivit art.12 alin.(1) al Legii cu privire la statutul judecătorului nr.544 din 20.07.1995, *“Jur să respect Constituția și legile țării, drepturile și libertățile omului, să-mi îndeplinesc cu onoare, conștiință și fără părtinire atribuțiile ce-mi revin”*.

După cum se observă, chiar în jurământ se indică că judecătorul urmează să examineze în strictă conformitate cu legea și fără părtinire.

Restricțiile, influențe, presiuni, amenințări sau ingerințe, directe sau indirecte, indiferent din partea cui sau pentru care motive ar veni ele, evident că afectează imparțialitatea unui judecător și el nu trebuie să examineze dacă se află sub influența lor.

Judecătorul trebuie să se abțină de la orice acțiune care poate crea senzația că decizia lui va fi influențată de alți factori în afară de circumstanțele concrete ale cauzei.

“Justiția nu trebuie doar înfăptuită, ci trebuie și să se vadă că este înfăptuită”. Aceasta înseamnă că judecătorul nu trebuie doar să fie imparțial, el trebuie să lase și impresia că așa este. Această apreciere se face prin prisma testului observatorului rezonabil care are o viziune realistă și practică asupra situației.

¹⁰ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.51, pag.56

Prejudicata/subiectivismul într-un proces poate fi caracterizat ca o predispoziție/înclinație/tendență către o parte sau către o anumită soluție, judecătorul nefiind deschis pentru a fi convins prin prisma probelor administrate și argumentelor oferite. În același timp, înclinația judecătorului pentru o anumită viziune de interpretare a legii nu poate fi văzută ca o părtinire a acestuia și imposibilitatea de examinare a cauzei.¹¹

Sistemul de valori personale ale judecătorului privind conceptele de drept fundamentale sau chestiuni sociale de ordin general nu reprezintă prejudecăți. Urmează a se face distincție între subiectivismul judecătorului și opinia acestuia.

În mod normal, justițiabilul are așteptări foarte mari de la instanța de judecată, deseori nejustificate. Este foarte probabil că uneori soluțiile instanței nu vor fi pe plac. De aceea, îndeosebi trebuie depusă toată străduința ca impresia negativă a justițiabilului în urma unui proces să fie redusă la maxim, inclusiv printr-un comportament care să excludă orice percepție de subiectivism (diferite expresii nereușite în adresa părților, un comportament care aparent creează impresia favorizării unei părți, punerea unor întrebări doar pentru concretizare, nu și pentru a îndrepta răspunsurile într-o direcție favorabilă pentru o anumită soluție etc).

De asemenea și în afara instanței, judecătorul trebuie să dea dovadă de reticență în comportament, inclusiv diferite comentarii pe subiecte care prezintă interes deosebit pentru publicul larg. Ca excepție, în afara instanței de judecată judecătorul se poate expune pe anumite chestiuni care se referă la funcționalitatea sistemului judiciar, la apărarea drepturilor fundamentale ale omului, la statul de drept, la explicarea unor chestii juridice ce prezintă un interes sporit pentru societate (**spre exemplu, dacă în conștiința publică predomină chestiunea privind eradicarea corupției care are o răspândire foarte largă în sistemul public, judecătorul poate să-și expună public opinia privind eficiența reglementărilor existente sau care sunt propuse în acest sens**). Doar că judecătorul trebuie să o facă într-un mod cât posibil de neutru, ca să lase impresia că se expune în interesul întregii societăți și nu a unui grup sau altul.

Un alt aspect relevant îl reprezintă faptul că judecătorul va trebui să se abțină de la orice comentariu în legătură cu o cauză aflată în curs de judecare sau care i-ar putea fi dedusă spre judecare, despre care s-ar putea crede în mod rezonabil că ar afecta soluția sau ar putea dăuna aparenței de echitate a procesului.¹²

¹¹ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.57, pag.58

¹² Art.2.4 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad.: Cristi Danileț.

În același timp, această interdicție nu e valabilă când se face o declarație publică cu scopul explicării procedurilor judiciare care derulează, **spre exemplu**, *"a fost înaintat instanței de judecată un demers de aplicare a măsurii preventive, care potrivit legii urmează a fi examinat până la expirarea termenului de..., urmând ca instanța să adopte o decizie de admitere sau respingere a demersului în strictă conformitate cu legea și circumstanțele concrete ale cauzei"*, sau în cazul unei expuneri academice într-un auditoriu având scopul educației juridice.

Mai prezintă interes și problematica interacționării judecătorului cu mass media, care este foarte actuală pentru ziua de azi. La fel, un comportament care ridică suspiciuni de imparțialitate, este și situația în care judecătorul folosește mass-media pentru promovarea imaginii publice și a carierei, de exemplu plătește pentru a se scrie un articol despre el, etc., cât și situația când este îngrijorat de reacția publicului la decizia sa. La fel, este nepotrivit un comentariu pentru presă al judecătorului pe marginea unei cauze în curs de examinare la el sau la un coleg, cu excepția cazurilor când comunicarea se face de către un judecător responsabil pentru relațiile cu publicul (purtătorul de cuvânt al instanței).

SPEȚA 4:

Judecătoria Alba. Se examinează o cauză de învinuire a primarului localității Ghenciu de săvârșirea unei sustrageri a patrimoniului public. În timp ce Ghenciu dădea explicații, procurorul Tomșa, la afirmația inculpatului că nu a sustras nimic, a scăpat o frază: "Las că știm noi cum nu furați voi, primarii". Judecătorul Popescu a surâs pe sub musteață la această afirmație, avocatul Grecu totuși observând. La obiecția avocatului precum că ar fi trebuit atenționat procurorul în privința afirmației sale, judecătorul Popescu a reacționat în felul următor: "Vă indignați de parcă procurorul a spus ceva ce nu corespunde realității!"

În timpul întreruperii, procurorul Tomșa a intrat la judecător pentru a afla pentru ce termene au fost stabilite ședințe pe alte cauze. Avocatul Grecu a observat că procurorul a intrat la judecător, neștiind însă care a fost cauza. La continuarea ședinței, avocatul Grecu s-a ridicat și a declarat: "Onorată instanță, în timpul pauzei procurorul a intrat în cabinetul judecătorului, fără a fi invitat și apărătorul și așa și nu s-a adus nouă la cunoștință cauza acestei vizite.". Judecătorul Popescu a reacționat dur la afirmația avocatului, spunând: "Domnul avocat, îndrăzniți să insinuați ceva în legătură cu faptul că procurorul a intrat la judecător în pauză? Pentru sfidarea curții se aplică avocatului o amendă judiciară în sumă de 1000 lei."

ÎNTREBARE: În ce măsură acțiunile judecătorului sunt în corespundere cu normele etice?

COMENTARIU

La examinarea cauzei judecătorul Popescu a dat dovadă de un comportament părtinitor și absolut invers celui pe care ar fi trebuit să-l aibă un judecător.

La afirmația procurorului Tomșa, judecătorul, primul ar fi trebuit să reacționeze și să-l atenționeze că prejudecățile, îndeosebi exprimate public, sunt inadmisibile într-o ședință de judecată, nemaivorbind de faptul că a fost totalmente impropriu surâsul său. Chiar dacă nu a reacționat, atunci când avocatul și-a formulat obiecția, trebuia să o accepte și să atenționeze procurorul. În schimb, judecătorul și-a continuat comportamentul neadecvat, dând dovadă prin fraza sa, că și el este dominat de prejudecăți în ce privește corectitudinea funcționarilor publici în administrarea patrimoniului public.

În continuare, la obiecția întemeiată a avocatului privind faptul că nu cunoaște care a fost scopul vizitei procurorului la judecător în pauză, judecătorul Popescu, în loc să aducă la cunoștință avocatului ce a avut loc, a luat decizia de a-l sancționa, fapt prin care, pentru un observator rezonabil, doar s-ar întări convingerea că judecătorul nu va fi imparțial la examinarea acestei cauze, ci va favoriza procurorul.

SPEȚA 5:

Judecătorul Stegărescu, la o masă rotundă destinată discuției pe marginea unor aspecte privind legislația referitoare la protecția drepturilor consumatorului, și-a expus poziția cu referire la cum trebuie interpretate unele prevederi legale, o poziție în mare parte în defavoarea practicii comune a OCN-urilor (organizațiilor de creditare nebancale) de inserare a diferitor clauze contractuale.

Cu ocazia examinării unui litigiu între un OCN și un consumator privind încasarea datoriei, reprezentantul OCN-ului a înaintat o cerere de recuzare judecătorului pe motiv că el nu este imparțial, fiind cunoscută deja poziția lui pe marginea reglementărilor juridice puse în discuție.

ÎNTREBARE: Sunt sau nu temeiuri de a susține că judecătorul este părtinitor?

COMENTARIU

Înclinația judecătorului pentru o anumită viziune de interpretare a legii nu poate fi văzută ca o părtinire a acestuia și imposibilitatea de examinare a cauzei. Doar în situația în care opinia judecătorului era redată pe o tonalitate ironică la adresa OCN-urilor (organizațiilor de creditare nebankare), cu folosirea unor epitete descalificante în adresa lor, adică într-un mod care ar atesta că judecătorul, foarte probabil, ar fi dispus să interpreteze un text legal în detrimentul acestor participanți la proces, s-ar putea eventual, să fie pusă în discuție imparțialitatea acestuia, deși cu mari rezerve.

Regula de principiu este că nimeni nu poate fi judecător în propria cauză. Această regulă are două semnificații. Prima e în situația, când judecătorul este parte în proces sau are un interes economic legat de soluție, atunci se consideră că judecă propria cauză. A doua, se referă la situația când nu judecătorul are un interes în soluție, ci o altă persoană cu care el se află în relații apropiate, spre exemplu judecă cauza unui prieten.

O problemă aparte o reprezintă situația când părțile nu sunt împotrivă ca judecătorul să continue examinarea cauzei. În acest sens, se recomandă ca judecătorul oricum să fie înlăturat de la examinare reieșind din interesul general ca justiția să se facă imparțial.¹³

Criteriul general acceptat pentru recuzare, este percepția rezonabilă de subiectivism. Percepția de subiectivism trebuie să fie una rezonabilă, resimțită de către persoane rezonabile, dezinteresate și informate, care se apleacă asupra acestei probleme și obțin informațiile necesare.

În mod normal, este foarte greu de stabilit dacă judecătorul va fi sau nu părtinitor la examinarea unei cauze. Evident că în cazul dacă aceasta se poate de probat, atunci judecătorul trebuie exclus de la examinarea cauzei. Însă se acceptă ideea că, chiar dacă un judecător e imparțial, însă circumstanțele atestă serioase semne de întrebare privind subiectivismul din perspectiva unui observator rezonabil, atunci judecătorul nu va mai putea examina, deoarece simpla suspiciune rezonabilă, chiar și dacă nu poate fi probată, va ridica serioase semne de întrebare privind corectitudinea actului de justiție.

Totodată, originea etnică, religia, sexul, vârsta, orientarea sexuală, situația financiară, clasa socială, nu pot fi invocate ca temei de recuzare. La fel, nu poate servi ca temei și activitățile cotidiene ale judecătorului, hotărârile pronunțate anterior pe alte cauze, apartenența la diferite

¹³ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.79, pag.65

organizații sociale, de caritate etc. Această regulă acționează universal, cu unele foarte rare excepții reieșind din specificul cauzei.

Înlăturările dese a judecătorului de la examinarea cauzelor poate afecta imaginea atât a judecătorului, cât și a instanței. De aceea, e important ca judecătorul să întreprindă toate măsurile pentru a reduce la minim posibilele situații de conflict de interese în examinare. Spre exemplu, se recomandă ca soțul unui judecător, care practică avocatura, să nu se apuce de cauze care vor trebui să fie examinate la instanța unde activează judecătorul, pentru a nu se ajunge la o posibilă situație de recuzare fie a judecătorului, fie a colegilor săi.

Un conflict de interese apare atunci când interesul personal al judecătorului (sau al celor apropiați lui) intră în conflict cu obligația judecătorului de a judeca imparțial.

E important ca să nu existe atât un conflict real, cât și o aparență a acestuia, spre exemplu, soțul unui judecător activează ca jurist la o autoritate publică care are deseori litigii la instanța unde activează judecătorul. Examinarea unei cauze a acestei autorități, chiar dacă e reprezentantă nu de soț, poate ridica suspiciuni rezonabile cu privire la imparțialitatea judecătorului.

Este primit că un judecător nu poate fi imparțial dacă judecă o cauză în care el sau membrii familiei sale, au interes financiar, spre exemplu dacă parte în litigiu e o companie în care judecătorul deține o parte din capitalul social. În același timp, e acceptabil că o cotă mai mică de 1 % nu reprezintă temeii pentru excluderea judecătorului.

Nu reprezintă „interes economic” al judecătorului depozitele pe care acesta le-ar putea avea la instituțiile financiare, la asociațiile de economii mutuale sau la cooperative de credit, sau titlurile de stat, cu excepția cazului în care procesul ar putea afecta în mod semnificativ valoarea acestor investiții sau interese.

Excluderea nu este necesară, nici dacă judecătorul este implicat numai în calitate de client pentru operațiuni obișnuite al unei bănci, companii de asigurări, companii emițătoare de cărți de credit, sau al altei instituții asemănătoare, care este parte la proces, fără ca judecătorul să aibă vreun conflict sau tranzacție specială cu aceasta, aflată în curs de soluționare. Faptul că asemenea titluri de valoare sunt deținute de o organizație educațională, caritabilă sau civică la care lucrează soțul, părintele sau copilul judecătorului în calitate de director, funcționar, consilier sau alt participant, nu înseamnă, în funcție de împrejurări, că judecătorul are un interes economic în legătură cu organizația respectivă.¹⁴

¹⁴ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.99, pag.73

Judecătorul trebuie să descurajeze pe membrii familiei sale de a se implica în activități ce ar părea în mod rezonabil că folosesc avantajul legat de funcția judecătorului. Acest lucru este necesar pentru a evita crearea aparenței că cineva se folosește de funcție sau de favoritism și ar minimiza posibilitatea recuzărilor.

SPEȚA 6:

Judecătorul Ursu de la judecătoria Balta deține o cotă-parte de 0,5 % din capitalul social al BC "ABC" SA, care valorează la preț de piață aproximativ 2 milioane lei. Tot Ursu are luat un credit de la BC "ABC" SA în valoare de 500 000 lei la o dobândă obișnuit practică de bancă.

Între timp, judecătorului Ursu i-a parvenit spre examinare un litigiu în baza acțiunii depuse de un grup de foști acționari către bancă, prin care se solicită anularea unor tranzacții care au servit ca temei pentru excluderea lor. La bursă se estimează că în caz că foștii acționari vor câștiga procesul, atunci valoarea de piață a acțiunilor va scade de două ori.

ÎNTREBARE: Se regăsește sau nu judecătorul Ursul într-o situație de imparțialitate la examinarea cauzei?

COMENTARIU

Existența unei tranzacții obișnuite cu o bancă nu servește, în mod normal, ca un temei pentru excluderea unui judecător. Raportat la cazul descris, indiferent care ar fi soluția instanței de judecată, aceasta practic n-ar avea cum să influențeze mărimea datoriei față de bancă, precum și condițiile de executare a acesteia. Chiar și-n ipoteza unei potențiale stări de insolabilitate a băncii, aceasta nicidecum nu va împovăra condițiile și periodicitatea plăților ce vor trebui să fie efectuate.

De asemenea, deținerea unei cote de 0,5 % în capitalul băncii, parte pe litigiu, în condiții obișnuite n-ar servi ca un motiv pentru excluderea de la judecarea unei cauze. Însă, în anumite condiții, reieșind din posibilul efect pe care ar putea să-l aibă soluția asupra intereselor economice ale judecătorului, totuși s-ar putea ca el să se abțină de la examinare. **Raportat la cazul descris, deși judecătorul deține doar 0,5 % din capitalul social, însă din cauza particularității acțiunii înaintate, în caz că ea va fi admisă, s-ar putea ca judecătorul să piardă în jur de 1 milion de lei, fapt care servește ca un argument foarte puternic pentru opțiunea excluderii lui de la examinare.**

Articolul 5. Integritatea

Integritatea este atributul corectitudinii și justeții. Componentele integrității sunt onestitatea și moralitatea judiciară. Judecătorul trebuie să se comporte întotdeauna, și nu numai în exercitarea atribuțiilor de serviciu, în mod onorabil și demn de funcția sa; să nu se facă vinovat de fraude, înșelăciune și falsuri; să fie bun și virtuos în comportament și în caracter. Nu există grade diferite de integritate. Integritatea este absolută.¹⁵

În justiție, integritatea este mai mult decât o virtute; ea este o necesitate. Atât judecătorul, cât și membrii familiei sale nu trebuie să pretindă sau să accepte cadouri, moșteniri, împrumuturi sau favoruri în legătură cu acțiunile făcute, pe care le va face sau pe care judecătorul a omis să le facă în îndeplinirea atribuțiilor judiciare.

În timp ce idealul de integritate este ușor de statuat în termeni generali, este mult mai dificil și poate chiar neînțelept să se intre în detalii. Este necesar să se ia în considerare modul în care un anumit comportament ar fi perceput de către membrii rezonabili, dezinteresați și informați ai comunității, și dacă această percepție ar fi de natură să diminueze respectul comunității pentru judecător sau pentru puterea judecătorească în ansamblul ei. Conduita care ar diminua respectul acestor persoane ar trebui evitată.¹⁶

Judecătorul se va informa asupra intereselor sale financiare personale și fiduciare și va face eforturile corespunzătoare pentru a se informa cu privire la interesele financiare ale membrilor familiei sale¹⁷, ceea ce înseamnă că acesta va evita cu precădere conflictul de interese, atunci când sunt puse în joc interesele financiare personale sau ale membrilor familiei sale. Conform Principiilor de la Bangalore, "Familia judecătorului" include soțul/soția judecătorului, fiul, fiica, nora, ginerele, precum și orice altă rudă sau persoană apropiată care îi ține companie judecătorului sau este angajată de acesta și care locuiește în gospodăria acestuia. "Soțul judecătorului" înseamnă partenerul de viață al judecătorului sau orice altă persoană, indiferent de sex, care are o relație personală apropiată cu judecătorul.

Judecătorul nu va utiliza și nici nu va permite utilizarea prestigiului funcției sale pentru a rezolva interesele sale private, interesele personale ale membrilor familiei sale sau ale altor persoane, și nici nu va lăsa impresia sau nu va permite altora să lase impresia că ar exista persoane într-o poziție

¹⁵ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.101, pag.74

¹⁶ Ibidem, pct.102, pag.74

¹⁷ Art.4.7 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

specială, capabile să îl influențeze într-un mod necorespunzător în îndeplinirea atribuțiilor sale.¹⁸ Totodată, Codul de etică permite judecătorului să ofere sfaturi/consultații juridice numai membrilor familiei sale, deoarece chiar dacă le oferă consultații, acesta nu poate și nu trebuie să influențeze soluționarea unor dosare în care sunt implicate rudele sale. Or, conform legii, judecătorul este obligat să se abțină de la judecarea cauzelor în care sunt implicați rudele/membrii familiei sale și în același timp, judecătorul nu trebuie să se folosească de statutul de judecător pentru a obține acces la informația despre alte cauze aflate pe rolul instanței, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. În rest, judecătorul ar trebui să evite consultarea/implicarea în soluționarea chestiunilor juridice ale altor persoane: vecini, prieteni, cunoscuți, pentru a nu crea impresia că ar putea influența sau cumva favoriza soluționarea respectivei probleme juridice.

Judecătorul, în relațiile sale personale cu alți profesioniști ai dreptului care își desfășoară activitatea în mod regulat în instanța sa, va evita situațiile care ar putea da naștere, în mod rezonabil, suspiciunilor de sau care ar putea crea aparența de favorizare sau părtinire.¹⁹

Totodată, potrivit art.4.11 din Principiile de la Bangalore, judecătorul, deși nu poate exercita nici o altă profesie remunerată concomitent cu funcția de judecător, poate: - să scrie, să țină conferințe, să predea și să participe la activități legate de drept, de organizarea sistemului juridic, de administrarea justiției sau de alte chestiuni conexe; - să apară la o audiere publică în fața unei autorități care are competențe în materia dreptului, a organizării sistemului juridic, a administrării justiției sau în alte materii conexe; - să fie membru al unui organ oficial sau al unei comisii, comitet ori organ consultativ guvernamental, dacă aceasta nu compromite imaginea de imparțialitate și neutralitate politică a judecătorului; - să desfășoare orice alte activități care nu aduc atingere demnității funcției judiciare și nu îl împiedică să își îndeplinească atribuțiile sale ca judecător și dacă aceste activități se încadrează în specificul didactic/de instruire, cercetare științifică/studiu, creație/drept de autor, atunci aceste activități pot fi remunerate, cu condiția ca sursa veniturilor extrajudiciare să fie una credibilă, transparentă, legală, să nu afecteze imaginea întregului sistem, să nu aibă legături cu mediul politic sau infracțional și să nu depășească mărimea salariului anual al judecătorului, pentru a nu crea aparența de comportament corupțional.

Judecătorului îi este interzis să practice o altă profesie juridică cât timp deține funcția judecătorească²⁰, însă judecătorul poate înființa sau poate

¹⁸ Art.4.9 - Ibidem

¹⁹ Art.4.3 - Ibidem

²⁰ Art.4.12 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

adera la asociații ale magistraților și poate participa activ la acestea și alte organizații care reprezintă interesele judecătorilor.²¹

Judecătorul nu va utiliza rețelele de socializare, în modul în care ar putea fi afectată imaginea și statutul de judecător, imaginea și prestigiul sistemului judecătoresc în ansamblu.²² Rețelele de socializare vor rămâne prezente în viața noastră, iată de ce instruirea judecătorilor și educarea continuă a acestora în domeniul utilizării unor astfel de platforme de comunicare capătă o importanță majoră. Printre altele, judecătorii trebuie să fie familiarizați cu principiile de funcționare a mediilor sociale inclusiv din cauza că problemele aferente utilizării acestora.²³

Platformele de comunicare socială pot să fie utilizate și ca un instrument pozitiv pentru implicarea și educarea publicului, promovarea transparenței, susținerea anumitor cauze, explicarea importanței activității judiciare și diseminarea informațiilor cu privire la activitățile desfășurate de instituțiile judecătorești. Un număr mare de judecători din Europa, precum și din alte regiuni, au utilizat cu succes mediile sociale în acest scop. Întotdeauna mențineți un ton profesionist și rămâneți conștient de statutul de judecător chiar și atunci când postați ceva într-un context personal.²⁴

Oricine care urmează o carieră în sistemul judiciar trebuie să manifeste prudență în tot ce scrie sau publică on-line, prin poștă electronică, texte sau postări pe rețelele de socializare etc., deoarece conținuturile digitale sunt ușor și pe larg accesibile, fapt ce ar putea să exercite un impact asupra activității profesionale în numeroase modalități. Este interzisă însă, prin Legea cu privire la statutul judecătorului, comentarea publică a cauzelor pendinte. În corespundere cu Principiile de la Bangalore, comentariile cu privire la hotărârile instanțelor de judecată sau cu privire la desfășurarea anumitor cauze reprezintă un subiect deosebit de sensibil, deoarece acestea ar putea să declanșeze suspiciuni cu privire la imparțialitatea și obiectivitatea judecătorilor și a sistemului judiciar per ansamblu. Judecătorii trebuie să ia în considerare doar probele prezentate de către părțile în proces și doar faptele prezentate în atenția instanței într-un mod adecvat.

Totodată, judecătorii trebuie să se abțină de la investigarea independentă a faptelor aferente cauzei examinate prin intermediul rețelelor de socializare, precum și trebuie să rămână departe de dezbaterile politice pe aceste platforme, cu excepția situațiilor în care sunt puse în pericol principiile statului de drept și funcționarea justiției, însă în aceste dezbateri, judecătorii trebuie

²¹ Art.4.13 - Ibidem

²² Art.5.14 - Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015

²³ Ghid Practic Privind Utilizarea Platformelor De Social Media de către judecători din spațiul Europei Centrale și de est, 2019, CEELI Institute Prague, pag.12

²⁴ Ibidem

să se abțină de la exprimarea viziunilor sale politice. În final, și familia, și prietenii trebuie să înțeleagă aspectele sensibile legate de activitatea profesională pe care o desfășurați în domeniul judiciar și potențialele consecințe ale acțiunilor acestora în mediul on-line prin care aceștia pot să dezvăluie informații personale sau fotografii ce ar putea fi corelate cu profilul dumneavoastră.²⁵

Atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea oamenilor în integritatea corpului judiciar.²⁶ Publicul cere de la judecător o conduită care să se situeze cu mult deasupra celei pe care o așteaptă de la ceilalți cetățeni, standarde de conduită care sunt mult mai înalte decât cele respectate în societate în ansamblul său. De fapt, judecătorului i se cere să aibă o conduită ireproșabilă. Este ca și când funcția judiciară, care înseamnă a-i judeca pe alții, a impus cerința ca judecătorul să facă față judecății rezonabile a altora în ceea ce privește chestiuni care pot în orice caz să afecteze rolul și funcția judiciară.²⁷

SPEȚA 7:

Judecătorul Nicolae Turmeric activează la Judecătoria Chișinău, sediul specializat în examinarea cauzelor de insolvabilitate. Acesta împreună cu familia sa, soția și trei copii, caută un nou apartament în Chișinău. Judecătorului i-ar fi plăcut să aibă un apartament cu vedere la parc, astfel, după niște căutări, găsesc o companie de construcții care tocmai dă în exploatare un nou bloc de locuit cu apartamente care au vedere la Grădina Botanică. Nicolae Turmeric a telefonat la companie, a spus că vrea să procure un apartament și că ar vrea să discute tranzacția cu directorul companiei. La telefon i s-a răspuns că se poate apropia în orice zi la sediul companiei pentru a discuta cu managerul de vânzări, deoarece directorul nu se ocupă cu vânzarea apartamentelor. Judecătorul, împreună cu soția sa, au mers la compania de construcții. Când au intrat în clădire, Nicolae Turmeric s-a prezentat în felul următor:

- Bună ziua, eu sunt Judecător Nicolae Turmeric, aceasta este soția mea Elena, noi vrem să procurăm în acest bloc un apartament cu 3 camere (deoarece avem 3 copii, zâmbeste).

După ce s-a prezentat, persoana care i-a întâlnit s-a rușinat și i-a invitat să ia loc și a telefonat directorul companiei, menționând că a venit domnul judecător Nicolae Turmeric cu soția sa și este interesat în procurarea unui apartament. Peste 10 minute a venit Directorul și i-a invitat în biroul său, le-a propus cafea și i-a întrebat ce fel de apartament își doresc. După ce au discutat, directorul le-a

²⁵ Ghid Practic Privind Utilizarea Platformelor De Social Media de către judecători din spațiul Europei Centrale și de est, 2019, CEELI Institute Prague, pag.11

²⁶ Art.3.2 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

²⁷ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.109, pag.77

propus un apartament cu vedere la Grădina Botanică la un preț cu 50 % reducere, menționând că este o ofertă specială, doar pentru persoane importante. Judecătorul a acceptat și au semnat contractul.

ÎNTREBARE: Cum apreciați comportamentul judecătorului Turmeric în această situație din viața sa privată și în genere, dacă această situație este de interes public? Cum considerați este sau nu încălcat principiul integrității de către judecătorul Turmeric? Explicați de ce.

COMENTARIU:

Conform Principiilor de la Bangalore, dar și conform principiului integrității din Codul de etică și conduită profesională, judecătorul nu va utiliza și nici nu va permite utilizarea prestigiului funcției sale pentru a rezolva interesele sale private, interesele personale ale membrilor familiei sale sau ale altor persoane, și nici nu va lăsa impresia sau nu va permite altora să lase impresia că ar exista persoane într-o poziție specială, capabile să îl influențeze într-un mod necorespunzător în îndeplinirea atribuțiilor sale.

În general, judecătorul este văzut de către public ca fiind o persoană foarte deosebită, și este tratat în instanță, și probabil și în afara acesteia, cu un oarecare grad de servilism și măgulire. De aceea, judecătorul trebuie să facă diferența dintre modurile adecvate și cele neadecvate de a uza de prestigiul funcției sale. Este neadecvat ca judecătorul să se folosească sau să încerce să se folosească de poziția sa pentru a obține un avantaj personal sau un tratament preferențial de orice fel. De exemplu, judecătorul nu trebuie să profite de resursele judiciare pentru a câștiga un avantaj în afacerile personale. De asemenea, el nu ar trebui să se folosească de funcția pe care o deține într-o încercare, sau în ceea ce ar putea în mod rezonabil să fie perceput ca o încercare, de a scăpa de dificultăți legale sau birocratice.²⁸ La caz, judecătorul nu ar fi trebuit să informeze de funcția sa compania de construcții, atunci când s-a prezentat.

Nu este necesar ca judecătorul să ascundă faptul că deține această funcție, însă el trebuie să fie atent pentru a nu da impresia că se folosește de statutul de judecător pentru a obține vreo formă de tratament preferențial.²⁹ La caz, orice persoană și-ar fi dorit o reducere avantajoasă la procurarea unui apartament și judecătorul, la fel ca orice altă persoană, are dreptul să solicite o reducere și să negocieze prețul. Însă dacă judecătorul, fie direct, fie prin intermediari, informează organele de conducere a companiei de construcții despre funcția sa, atunci linia dintre cumpărător și judecător nu mai este clară. Deși judecătorul poate negocia prețul și poate beneficia de o reducere,

²⁸ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Daniieț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.145, pag.90

²⁹ Ibidem – pct.146, pag.91

judecătorul nu are dreptul să menționeze în negocieri sau să dea impresia că funcția judiciară pe care o deține reprezintă o posibilitate de a favoriza compania de construcții fie în instanța în care activează, fie față de colegii săi judecători din alte instanțe. La caz, se denotă o depășire a liniei dintre libertatea de negociere a unui contract și un abuz de prestigiul conferit de funcția judiciară. Or după ce s-a prezentat în mod intenționat ca fiind judecător, Nicolae Turmeric a așteptat în mod intenționat 10 minute ca să discute cu Directorul companiei, deci a înțeles că i se oferă un tratament preferențial, față de alți cumpărători, motivat de funcția pe care și-a anunțat-o din start. În continuare, judecătorul a acceptat reducerea de 50% la preț, la fel, înțelegând că dacă directorul companiei nu ar fi cunoscut funcția judecătorului, nu i-ar fi oferit un asemenea preț, chiar și în urma unor negocieri. Prin urmare, pentru determinarea atitudinii corecte sau incorecte, trebuie pusă întrebarea dacă o anumită conduită compromite capacitatea judecătorului de a-și îndeplini responsabilitățile judiciare cu integritate, imparțialitate, independență și competență, sau dacă acea conduită este de natură să creeze, în mintea unui observator rezonabil, percepția că este afectată capacitatea judecătorului de a-și îndeplini responsabilitățile judecătorești corect.

Integritatea și aparența integrității, atât în chestiunile profesionale cât și în viața personală, sunt elemente esențiale ale vieții judecătorului. În materie de etică judiciară, este importantă și aparența comportamentului unui judecător. Ceea ce contează mai mult nu este ceea ce face sau nu face judecătorul, ci ceea ce cred ceilalți că a făcut sau ar putea face acesta. De exemplu, un judecător care primește 50% reducere la procurarea unui apartament de la o firmă privată, va părea că îi acordă acesteia un avantaj, adică va crea aparența unui comportament corupțional, chiar dacă negocierea nu are nici o legătură cu vreun proces de judecată. Deoarece publicul se așteaptă la standarde înalte de conduită de la judecător, acesta trebuie ca, ori de câte ori nu știe dacă este potrivit să participe la un eveniment sau să primească un cadou, un favor, un avantaj, oricât de mic, să se întrebe: „Cum va fi acest lucru perceput de către public?”³⁰

³⁰ Ibidem - pct.111, pag.79

Articolul 6. Profesionalismul

Principiul profesionalismului este prevăzut în art. 6 din Codul de etică și conduită profesională al judecătorului.

Acest principiu este multiaspectual și presupune mai multe obligații judecătorului, cum ar fi: respectarea egalității persoanelor în fața legii, asigurându-le un tratament cuviincios; abținerea de la orice comportament, care ar putea prejudicia încrederea publicului în sistemul judecătoresc; îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, inclusiv sarcinile administrative, profesionist și competent; menținerea cunoștințelor și aptitudinilor profesionale la un nivel înalt, în special în ceea ce privește gestionarea, comunicarea și cooperarea și alte obligații, prevăzute în art. 6.³¹

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară analizează profesionalismul prin prisma mai multor principii: egalitatea, imparțialitatea, eticheta, competența și străduința.

În Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, analizând obligația judecătorului de a asigura egalitatea de tratament pentru toți în fața instanțelor, se menționează că aceasta este esențială pentru exercitarea corectă a atribuțiilor judecătorești.³²

Conform pct.183 din Comentariu, judecătorul ar trebui să cunoască instrumentele internaționale și regionale care interzic discriminarea grupurilor vulnerabile din cadrul comunității, instrumente cum ar fi Convenția Internațională pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (1965), Convenția Internațională pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare față de Femei (1979), Declarația privind Eliminarea tuturor Formelor de Intoleranță și de Discriminare pe bază de Religie sau Convingeri (1981) și Declarația privind Drepturile Persoanelor ce Aparțin Minorităților Naționale, Etnice, Religioase și Lingvistice (1992).

În mod similar, judecătorul trebuie să recunoască faptul că articolul 14, paragraful 1, din Pactul Internațional pentru Drepturile Civile și Politice garantează că „Toți oamenii sunt egali în fața instanțelor” și că articolul 2, paragraful 1, din Pact – coroborat cu articolul 14, paragraful 1, din Pact – recunoaște dreptul fiecărei persoane la un proces echitabil fără nici o deosebire bazată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, convingeri politice sau de altă natură, naționalitate sau origine socială, avere, statut sau alte împrejurări.

Este, așadar, de datoria judecătorului să își îndeplinească atribuțiile cu respectarea întocmai a principiului egalității de tratament aplicat părților, prin

³¹ Art. 6 - Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015.

³² Art. 5 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

evitarea oricărui subiectivism și oricărei discriminări, păstrând echilibrul între părți și asigurându-se că fiecare dintre acestea are parte de un proces echitabil.³³

Persoanele din instanțe trebuie tratate cu demnitate și judecătorul este cel care dă tonul și creează mediul necesar pentru un proces echitabil în instanța sa. Tratamentul inegal sau diferit al persoanelor prezente în curte, fie el real ori perceput, este inacceptabil.

Toate persoanele care apar în instanță – fie practicieni în drept, fie părți sau martori – au dreptul de a fi tratate într-o manieră ce le respectă demnitatea umană și drepturile fundamentale ale omului.³⁴

Fiecare judecător trebuie să conștientizeze că conduita personală a judecătorului afectează sistemul judecătoresc ca întreg.

În pct.109 din Comentariul asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, se menționează că încrederea în corpul de judecători, se bazează nu numai pe competența și străduința membrilor acesteia, ci și pe integritatea și moralitatea acestora. Un judecător nu trebuie să fie doar un „judecător bun”, ci trebuie să fie și un „om bun”, deși părerile despre ceea ce înseamnă aceasta pot să difere în diferite segmente ale societății.³⁵

Din perspectiva publicului, judecătorul nu numai că s-a angajat să slujească idealurile de dreptate și adevăr pe care se bazează statul de drept și democrația, ci a promis să le și întruchipeze. În mod similar, calitățile personale, conduita și imaginea judecătorului afectează pe cele ale sistemului judiciar în ansamblul său și în consecință, și încrederea publicului în acesta.³⁶

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară în art. 6.3 prevăd că judecătorul va lua măsurile rezonabile ce se impun pentru a-și menține și îmbunătăți cunoștințele, aptitudinile și calitățile personale necesare îndeplinirii adecvate a atribuțiilor judiciare, folosind în acest scop programele de pregătire și orice alte facilități disponibile, sub control judiciar, judecătorilor.³⁷

Fiecare judecător ar trebui să urmeze forme de pregătire profesională. Independența justiției conferă drepturi judecătorului, însă îi impune și obligații de natură etică, care include îndeplinirea activității judecătorești cu profesionalism și străduință. Aceasta implică ca judecătorul să aibă abilități profesionale substanțiale și ca aceste abilități să fie dobândite, menținute și sporite în mod regulat prin pregătire profesională continuă pe care judecătorul este obligat, și în același timp, are dreptul, să o efectueze. (pct. 199

³³ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 183, pag. 105

³⁴ Ibidem - pct. 189, pag. 107

³⁵ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 109, pag. 77

³⁶ Ibidem

³⁷ Art. 6.3 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

din Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară)³⁸

Încrederea pe care cetățenii o acordă sistemului judiciar va fi consolidată dacă cunoștințele judecătorului sunt profunde și merg dincolo de domeniul tehnic al dreptului, până în domenii de importanță socială majoră, și dacă judecătorul are abilități personale și un nivel de înțelegere (în cadrul și în afara curții) care îi permite să gestioneze cauzele și să trateze pe toți cei implicați în mod corespunzător și cu sensibilitate. Pregătirea profesională este, pe scurt, esențială pentru îndeplinirea atribuțiilor judiciare cu obiectivitate, imparțialitate și competență și pentru a-i proteja pe judecători de influențe nepotrivite.³⁹

Principiul profesionalismului presupune că atunci când soluționează cauzele în mod eficient, corect și prompt, judecătorul trebuie să demonstreze atenția cuvenită pentru drepturile părților de a fi audiate și de a li se rezolva orice chestiune fără costuri sau întârzieri nejustificate. Judecătorul ar trebui să monitorizeze și să supravegheze cauzele pentru a reduce sau elimina practicile de tergiversare, întârzierile evitabile și costurile inutile. Judecătorul ar trebui să încurajeze și să caute să faciliteze soluționarea amiabilă, însă părțile trebuie să nu se simtă forțate să renunțe la dreptul lor de a le fi soluționat litigiul de către instanță.⁴⁰

Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară în pct. 209 recomandă că judecătorul ar trebui să își redacteze deciziile amânate, ținând cont de urgența chestiunii respective și de alte împrejurări speciale, cât mai rapid posibil, în funcție și de durata sau complexitatea cauzei și de volumul de lucru în ansamblu. În particular, motivarea deciziei ar trebui publicată de către judecător fără întârzieri nejustificate.

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară în art. 6.2 prevede că judecătorul își va dedica activitatea sa profesională îndeplinirii atribuțiilor judiciare, care includ nu numai exercitarea funcției judiciare, a responsabilităților față de instanță și luarea hotărârilor, ci și îndeplinirea altor sarcini relevante pentru activitatea judiciară și pentru funcționarea instanței.⁴¹

Într-o oarecare măsură, fiecare judecător trebuie să îndeplinească și atribuții de management, nu doar să soluționeze cauze. Judecătorul răspunde de administrarea eficientă a justiției în cadrul instanței sale. Aceasta presupune managementul de caz (inclusiv rezolvarea cu celeritate a

³⁸ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Daniieț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 199, pag. 112

³⁹ Ibidem

⁴⁰ Ibidem- pct. 207, pag. 115

⁴¹ Art. 6.2 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Daniieț

unor chestiuni din dosare), ținerea evidențelor, gestionarea fondurilor, și supravegherea personalului instanței. Dacă judecătorul nu dă dovadă de străduință în ceea ce privește monitorizarea și rezolvarea cauzelor, ineficiența rezultată va crește costurile și va submina administrarea justiției. În consecință, judecătorul ar trebui să se mențină la un anumit nivel de competență profesională în ceea ce privește administrarea judiciară și să faciliteze îndeplinirea atribuțiilor administrative de către funcționarii instanței. (pct. 196 din Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară)⁴²

SPEȚA 8:

Judecătorul Grosu având deja planificate datele pentru concediul anual de odihnă în luna mai-iunie, a solicitat acordarea concediului anual de odihnă parțial, în luna februarie pentru două săptămâni și a amânat din oficiu toate ședințele de judecată care au fost stabilite pentru această perioadă de două săptămâni.

ÎNTREBARE: A încălcat judecătorul Grosu principiile de etică și conduită profesională al judecătorului?

COMENTARIU

Conform principiului profesionalismului, fiecare judecător trebuie să îndeplinească și atribuții de management, nu doar să soluționeze cauze. Judecătorul răspunde de administrarea eficientă a justiției pe toate cauzele pe care el le are în procedură. Aceasta presupune managementul de caz, inclusiv neadmiterea amânărilor nejustificate.

Judecătorul din speță, a creat situ ația, în care a apărut necesitatea de a planifica următoarele ședințe pentru toate dosarele amânate, și, respectiv, grefiera și asistentul judiciar trebuie să contacteze părțile, să pregătească proiectele încheierilor pentru modificarea datei.

Astfel, acțiunile judecătorului duc la ineficiența și creșterea costurilor (expedierea dublă a citațiilor către părți), or așa comportament ar putea submina nu numai administrarea justiției, dar și ar putea duce la diminuarea încrederii publicului în sistemul judecătoresc.

Pe de altă parte, trebuie recunoscută importanța responsabilității judecătorului față de propria familie. Judecătorul ar trebui să aibă suficient timp pentru a putea să își păstreze bunăstarea fizică și psihică și ar trebui să aibă ocazii rezonabile de a-și perfecționa deprinderile și cunoștințele necesare pentru îndeplinirea în mod efectiv a atribuțiilor sale profesionale.

⁴² Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 196, pag. 111

Stresul îndeplinirii funcției judecătorești este din ce în ce mai des recunoscut. Dacă este cazul, ar trebui să se acorde facilități de consiliere și terapie pentru judecătorii care suferă de stres. În trecut, judecătorii și ceilalți profesioniști ai dreptului tindeau să disprețuiască sau să respingă aceste aspecte. Însă recent, studiile empirice și cazurile notorii de judecători care au clacat au adus aceste chestiuni în atenția tuturor. (pct. 194 din Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduită judiciară)⁴³

Dacă judecătorul Grosu a solicitat concediu din cauza stresului profesional, care se reflectă negativ asupra exercitării atribuțiilor de serviciu, se recomandă adresarea la medic sau la psiholog, pentru consiliere și terapie, și respectiv aflarea pe toată perioada de terapie în concediu medical, dar nu de odihnă. Or, solicitarea concediului de odihnă în cazul stresului profesional sau arderii profesionale creează percepția eronată publicului, că concediul și amânările ședințelor au fost inițiate de judecător, dar nu sunt o necesitate stringentă, deoarece judecătorul este într-o stare psiho-emoțională satisfăcătoare pentru îndeplinirea justiției și în loc să examineze cauzele la timpul stabilit, acesta pleacă la odihnă.

Profesionalismul judecătorului se manifestă și prin planificarea minuțioasă și coordonarea dintre toate sferele vieții. Și evident că dacă nu este cazul excepțional, judecătorul este obligat să planifice din timp concediul de odihnă și să nu admită situații când ședințele de judecată sunt amânate din cauza judecătorului. Totodată, prin planificarea profesionistă a timpului de lucru, se manifestă respect și față de participanții la proces, care, la fel, în cazul amânării din inițiativa judecătorului, nejustificate moral, a ședinței de judecată, sunt nevoiți să-și schimbe agenda, fapt ce creează iarăși o percepție negativă asupra justiției.

SPEȚA 9:

Reclamantul Spânu a fost informat de către greșieră, prin apel telefonic că ședința de judecată, care a fost stabilită pentru mâine, la orele 14:00, se amână din motiv că judecătorul Furtună o să participe la seminar, organizat de Institutul Național de Justiție. Reclamantul a fost indignat, deoarece data ședinței a fost stabilită de judecător în ședința de judecată cu acordul participanților la proces. El insistent a solicitat de la greșieră să-i ofere informația referitor la tema și durata seminarului și după mai multe încercări, totuși a aflat informația necesară.

A doua zi, el seara fiind în oșpeție la sora sa, a aflat că ea a fost invitată la Institutul Național de Justiție în calitate de formator pentru grupa de judecători.

⁴³ Ibidem - pct. 194, pag. 109-110

Seminarul s-a început la 9:00, iar unii din judecători au venit cu întârziere cu o jumătate de oră sau chiar cu o oră, iar unii au plecat la prânz și nu s-au mai întors, deși durata seminarului la care s-au înscris era de 8 ore, de dimineața până seara. Spânu a întrebat-o pe sora sa dacă la seminar a participat judecătorul Furtună. Ea a confirmat prezența acestuia și a mai adăugat că anume el a plecat la prânz, spunând că are ședințe stabilite.

Reclamantul Spânu s-a adresat la Inspekția Judiciară cu o plângere în privința judecătorului Furtună. Inspekția Judiciară a confirmat că judecătorul Furtună pentru acea zi, era delegat, pentru toată ziua, să participe la seminar, respectiv amânarea ședinței de judecată, a fost una întemeiată și plângerea a fost respinsă, judecătorul nefiind sancționat.

ÎNTREBARE: A încălcat judecătorul Furtună principiile de etică și conduită profesională al judecătorului?

COMENTARIU

Conform principiului profesionalismului, în exercitarea atribuțiilor, judecătorul are obligația de a menține la nivel înalt și de a-și perfecționa permanent cunoștințele, competențele și abilitățile sale profesionale prin autoinstruire, instruire continuă și educație, întru executarea adecvată a îndatoririlor de administrare a justiției.⁴⁴

Principiile de la Bangalore în art. 6.3 obligă judecătorul de a lua măsurile rezonabile ce se impun pentru a-și menține și îmbunătăți cunoștințele, aptitudinile și calitățile personale necesare îndeplinirii adecvate a atribuțiilor judiciare, folosind în acest scop programele de pregătire și orice alte facilități disponibile judecătorilor.⁴⁵

Independența justiției conferă drepturi judecătorului, însă îi impune și obligații de natură etică, care include îndeplinirea activității judecătorești cu profesionalism și străduință. Aceasta implică ca judecătorul să aibă abilități profesionale substanțiale și ca aceste abilități să fie dobândite, menținute și sporite în mod regulat prin pregătire profesională continuă pe care judecătorul este obligat, și în același timp are dreptul, să o efectueze.⁴⁶

Încrederea pe care cetățenii o acordă sistemului judiciar va fi consolidată, dacă cunoștințele judecătorului sunt profunde și merg dincolo de domeniul tehnic al dreptului, până în domenii de importanță socială majoră, și dacă judecătorul are abilități personale și un nivel de înțelegere (în cadrul și în afara curții) care îi permite să gestioneze cauzele și să trateze pe toți cei implicați în mod corespunzător și cu sensibilitate. Pregătirea

⁴⁴ Art. 6 - Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015.

⁴⁵ Art. 6.3 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

⁴⁶ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 199, pag. 112

profesională este, pe scurt, esențială pentru îndeplinirea atribuțiilor judiciare cu obiectivitate, imparțialitate și competență și pentru a-i proteja pe judecători de influențe nepotrivite.⁴⁷

Formarea continuă este o obligație esențială a judecătorilor și timpul când judecătorul este implicat în programele de formare continuă sunt achitate ca timpul de muncă. Evident că judecătorul este obligat să demonstreze punctualitate și străduință de fiecare dată când este invitat sau s-a înscris la un seminar, la un atelier de lucru, la o conferință sau alte activități de formare profesională continuă.

Faptul că judecătorul Furtună nu a fost prezent la seminar până la finisarea acestuia este inacceptabil din multe puncte de vedere:

- judecătorul nu a participat efectiv la seminarul, din cauza căruia a amânat ședințele deja stabilite;
- pentru judecătorul Furtună a fost rezervat locul la seminar, care este achitat, și alt judecător care ar fi putut participa la întregul seminar nu a avut această posibilitate;
- judecătorul Furtună prin comportamentul său a manifestat iresponsabilitate și a creat percepția formatorului și Reclamantului Spânu că judecătorii nu sunt persoane responsabile și demne de încredere, percepție ce prejudiciază încrederea publicului în sistemul judecătoresc;
- dacă judecătorul a avut un motiv plauzibil pentru absența lui de la jumătate de seminar (cum ar fi: starea de sănătate a lui sau a membrilor săi de familie, necesitatea urgentă de a fi prezent la locul de muncă în instanță, altă urgență, etc.), ar fi fost corect să informeze veridic formatorul despre circumstanțele plecării de la seminar;
- motivul amânării ședințelor de judecată ar trebui să fie indicat în încheierea judecătorească (tema seminarului și locul desfășurării acestuia, organizatorii), care, în prealabil, să fie adusă la cunoștința participanților la proces, în modul stabilit de lege.

Timpul planificat pentru formare profesională continuă nu este un timp liber, pe care judecătorul l-ar putea folosi în interese personale și nu este o obligație formală care poate fi neglijată.

În acest context, în perioada digitalizării, considerăm important să menționăm la acest capitol și faptul că sunt inacceptabile, din punct de vedere etic, situații când judecătorul formal participă la un seminar organizat online, dar de fapt este cu camera deconectată și în acest timp motivează hotărârile sau este concentrat la alte chestiuni. Prin comportamentul respectiv, judecătorul manifestă lipsă de respect față de formator și participanții seminarului, ratând și ocazia de a-și îmbunătăți cunoștințele profesionale.

⁴⁷ Ibidem - pct. 200, pag. 112

Articolul 7. Corectitudinea

Conform principiului corectitudinii, judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale judiciare, va respecta dreptul tuturor persoanelor de a fi tratate în mod egal în fața legii și nu va discrimina persoanele indiferent de naționalitate origine etnică și statut social, sex, rasă, dizabilitate, avere, limbă, vârstă, religie, viziuni politice, orientarea sexuală sau în baza altor criterii.

Judecătorul își va exercita atribuțiile judiciare cu respectul cuvenit față de toate persoanele, cum ar fi părțile, martorii, avocații, personalul instanței și colegii, fără a face vreo deosebire între acestea pe motive nerelevante care nu prezintă nici o importanță pentru îndeplinirea adecvată a atribuțiilor sale.⁴⁸

Judecătorul ar trebui să evite comentariile, expresiile, gesturile sau comportamentul care poate fi interpretat în mod rezonabil drept insensibil sau lipsit de respect. Exemplele includ comentarii irelevante sau derogatorii bazate pe stereotipuri rasiale, culturale, sexuale sau de altă natură, și alte fapte care dau impresia că justițiabilii nu vor primi același grad de considerație și respect. Comentariile disprețuitoare ale judecătorului despre originea etnică, chiar și despre propria origine etnică, sunt de asemenea nedemne și nepoliticoase. Judecătorul ar trebui să aibă deosebită grijă ca remarcile sale să nu aibă tentă rasistă, sau să nu jignească, chiar neintenționat, minoritățile din comunitate. Remarcile judecătorești trebuie temperate de precauție și politețe.⁴⁹

Judecătorul trebuie să nu facă remarci neadecvate și insultătoare la adresa părților la proces, a avocaților, a publicului și a martorilor. Au existat situații în care un judecător, la momentul condamnării unei persoane, s-a adresat acesteia cu remarci insultătoare. Deși judecătorul poate, în funcție de convențiile locale, să reprezinte în mod adecvat indignarea comunității față de o infracțiune gravă, remarcile judecătorești ar trebui să fie întotdeauna caracterizate de precauție, reținere și politețe. Condamnarea unui acuzat pentru o infracțiune pe care acesta a comis-o reprezintă o mare responsabilitate ce implică îndeplinirea unui act juridic în numele comunității. Nu este o ocazie pentru judecător să dea frâu liber emoțiilor personale. Procedând astfel, va tinde să diminueze calitățile esențiale ale funcției sale.⁵⁰

⁴⁸ Art.5.3 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

⁴⁹ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.187, pag.107

⁵⁰ Ibidem- pct.188

Judecătorul este cel care dă tonul și creează mediul necesar pentru un proces echitabil în instanța sa. Tratatul inegal sau diferit al persoanelor prezente în curte, fie el real ori perceput, este inacceptabil. Toate persoanele care apar în instanță – fie practicieni în drept, fie părți sau martori – au dreptul de a fi tratate într-o manieră ce le respectă demnitatea umană și drepturile fundamentale ale omului. Judecătorul trebuie să se asigure că toate aceste persoane sunt apărate de orice manifestare de prejudecată bazată pe rasă, gen, religie, sau alte motive nerelevante.⁵¹

Societatea și membrii acesteia se așteaptă să fie respectați și ascultați de judecător în exercițiul funcției. Respectul este aptitudinea judecătorului de a trata cu considerația cuvenită locul/ poziția și demnitatea persoanelor. Ascultarea este aptitudinea judecătorului de a fi atent la expunerea faptelor și a deducțiilor/raționamentelor tehnice prezentate de către părți și apărătorii acestora.

Comportamentul judecătorului este crucial pentru păstrarea autorității sale, deoarece acest comportament este ceea ce văd ceilalți. Comportamentul impropriu poate submina procesul judiciar prin faptul că dă o impresie de părtinire sau indiferență. Comportarea lipsită de respect față de o parte la proces încalcă dreptul acesteia de a fi audiată și compromite demnitatea și conformitatea ședinței de judecată. Lipsa de politețe afectează și gradul de satisfacție al părții la proces în ceea ce privește modul în care este instrumentată cauza. Ea creează o impresie negativă asupra instanțelor în general.

Judecătorul trebuie să își canalizeze furia în mod adecvat. Indiferent de natura provocării, răspunsul judecătoresc trebuie să fie unul judicios. Chiar dacă este provocat prin conduita obraznică a unui jurist, judecătorul trebuie să ia măsurile adecvate spre a controla ședința fără a se răzbuna. Dacă se justifică administrarea unei muștrări, uneori este mai bine ca aceasta să se facă separat de soluționarea cauzei. Nu este adecvat ca judecătorul să îl întrerupă în mod repetat pe avocat fără justificare, sau să îl insulte, sau să îl ridiculizeze pe acesta cu privire la conduita sau argumentele sale. Pe de altă parte, nici judecătorul nu este obligat să asculte fără întreruperi când se critică modul de desfășurare a procesului sau dacă argumentele sunt lipsite în mod vădit de substanță, sau când se adresează insulte direct judecătorului, altor avocați, părților sau martorilor din proces.⁵²

Atât în ședințele publice, cât și în cele închise, judecătorul trebuie să acționeze întotdeauna politicos și să respecte demnitatea tuturor celor

⁵¹ Ibidem- pct.189

⁵² Ibidem – pct.214București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 199, pag. 112

implicați în cauză. De asemenea, judecătorul ar trebui să ceară aceeași politețe din partea celor care se prezintă în fața sa, și din partea personalului instanței și a celorlalte persoane supuse autorității sale sau aflate la dispoziția sa.⁵³

Codul de etică la acest articol 7, în alineatul 8 mai prevede și că judecătorul nu este în drept să folosească telefonul sau orice alt dispozitiv electronic pentru comunicație în timpul ședințelor de judecată și al deliberărilor. Considerăm că această normă din Codul de etică, este depășită și chiar contravine necesităților justiției, mai ales, în era digitalizării, în care se pledează pentru petrecerea, inclusiv on-line, a unor categorii de ședințe de judecată. Or, computerul, laptopul, chiar și telefonul, sunt o necesitate la îndeplinirea corectă a justiției, judecătorul având nevoie să acceseze bazele de date electronice care conțin toată legislația actualizată, portalul național al instanțelor de judecată care conține toată practica judiciară, precum și bazele de date ale paginilor web guvernamentale care conțin informații publice necesare de accesat la soluționarea cauzelor. Evident, că, în acest caz, judecătorul trebuie să se asigure că accesarea dispozitivelor electronice nu creează impresia participanților la proces că nu sunt auziți și ascultați, or accesarea acestor dispozitive electronice nu trebuie să se facă în timpul audierii declarațiilor de către participanții la proces, ci la etapa corespunzătoare din cadrul ședinței de judecată cu anunțarea participanților la proces despre faptul accesării dispozitivelor electronice, pentru verificarea necesară a informației sau în deliberare, atunci când judecătorul, de sine stătător, are nevoie să studieze dosarul și să consulte legislația în vigoare.

SPEȚA 10:

Judecătoarea Ilona Călin activează în cadrul Judecătoriei Chișinău din 15 martie 2016. Pe 15 martie este și ziua ei de naștere. La împlinirea termenului de 5 ani de activitate, pe 15 martie 2021, aceasta a împlinit și vârsta de 35 ani și a decis să sărbătorească această zi importantă din viața ei într-un mod fastuos. A rezervat o masă pentru 50 de persoane la un faimos restaurant din capitală, cunoscut a fi aparținând neoficial unui fost politician controversat. În această perioadă, erau impuse restricții de ordin general din cauza pandemiei de Covid 19 și în localuri se permitea organizarea evenimentelor cu prezența fizică a cel mult 20 de persoane, cu purtarea măștilor de protecție și prezentarea certificatului de vaccinare, localurile închizându-se la orele 22:00. În țară situația era dificilă, multe

⁵³ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Daniieț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.215, pag.118

afaceri s-au închis, multe persoane și-au pierdut locul de muncă, iar numărul de cazuri de îmbolnăvire a persoanelor cu virusul contagios era în creștere. La nivelul general al societății, domnea o stare de îngrijorare, deprimare și tristețe. În ziua respectivă, judecătoarea a venit la restaurant într-o rochie roșie strălucitoare, cu paiete, în stil retro, mulată pe corp, cu spatele gol. La ziua de naștere au venit circa 60 de persoane, inclusiv colegi, judecători, avocați și procurori, mai multe persoane decât numărul planificat inițial, aceștia nu purtau măști (spuneau că oricum le vor scoate, deoarece vor mânca) și nu prezentau certificatul de vaccinare, doar declarau că îl au. Chelnerul a obiectat la intrarea persoanelor în local, dar după ce judecătoarea a vorbit cu administratorul localului, chelnerul a fost muștrat, administratorul i-a spus că clientul este o persoană importantă și că nu trebuie supărată. Seara a decurs foarte vesel, judecătoarea a angajat un DJ, a fost muzică de club, karaoke, oaspeții au servit băuturi alcoolice, au cântat și au dansat fără inhibiții. La ora 22:00 administratorul a anunțat judecătoarea că este obligat să închidă localul, conform Dispozițiilor generale în țară. Judecătoarea a comunicat administratorului că va rămâne recunoscătoare dacă i se va permite să rămână în local cu ușile închise, promițând că petrecerea nu va mai dura mult și că nu va afla nimeni. Localul a fost închis, iar petrecerea a continuat cu ușile închise până puțin după miezul nopții.

Judecătoarea a achitat un cont de plată cu patru zerouri și a lăsat un bacșiș generos, după care a comunicat administratorului că este recunoscătoare pentru tratamentul deosebit de loial și speră că localul respectă politica de confidențialitate față de clienții săi, dând de înțeles că acest eveniment este unul privat și nu trebuie să fie divulgat.

ÎNTREBARE: Cum considerați comportamentul judecătoarei Călin este unul etic? Explicați de ce. Comportamentul judecătorului în viața privată poate afecta imaginea justiției? Dacă da, în ce măsură?

COMENTARIU

Conform alineatului (4) și (5) din articolul 7 al Codului de etică și conduită al judecătorului: "Judecătorul trebuie să dea dovadă de precauție și responsabilitate la frecventarea locurilor publice și private, la luarea deciziei de a frecventa aceste locuri, el va lua în considerație reputația localului și a persoanelor care-l frecventează. Judecătorul își va conforma exteriorul și vestimentația atât în timpul exercitării funcției la cerințele legii și prestigiul profesiei, cât și în afara instanței de judecată, în timpul evenimentelor din viața sa privată. Judecătorul va evita relațiile cu persoane care ar putea compromite reputația judecătorului."

Această normă din Codul de Etică, relevă faptul că funcția de judecător excede cele 8 ore de muncă pe zi sau cele 40 de ore de muncă pe săptămână, judecătorul fiind obligat să respecte normele Codului de etică 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână, adică mereu. Atât în exercitarea atribuțiilor sale, cât și în viața privată, judecătorul va depune eforturi pentru a nu aduce atingere încrederii cu care este investit de către cetățeni. Ca orice persoană, judecătorul are dreptul la protecția vieții private. Obligația sa de rezervă nu îl poate împiedica de a avea o viață socială normală, dar este necesar ca judecătorul să acționeze cu o minimă precauție pentru a evita subminarea demnității funcției sale și a capacității sale de a o exercita. Judecătorul trebuie să se mențină la standarde înalte atât în viața particulară cât și în viața publică. Motivul este reprezentat de gama largă de experiențe și acte umane asupra cărora judecătorul poate fi chemat să se pronunțe în instanță. Dacă judecătorul trebuie să condamne în public un comportament (la caz încălcarea restricțiilor stabilite din cauza pandemiei), dar în realitate, judecătorul în privat, face același lucru, adică încalcă regulile stabilite pentru toți, acest judecător va fi văzut ca ipocrit. La caz, judecătoarea Călin, în viața sa privată, a încălcat restricțiile care au fost impuse tuturor cetățenilor și anume s-a reținut în local după ora 22:00 și mai mult decât atât, a încurajat administrația localului să comită o ilegalitate, folosindu-se de prestigiul funcției sale judiciare. Atunci când un judecător, încalcă regulile și tot el este cel care trebuie să-i sancționeze pe alții care încalcă aceleași reguli, aceasta poate duce inevitabil la pierderea încrederii publicului în judecătorul respectiv și în justiție în general.

De obicei, trebuie respectate standardele comunității și în viața privată. Dată fiind diversitatea culturală și evoluția constantă a valorilor morale, standardele aplicabile în ceea ce privește viața privată a judecătorului nu pot fi prevăzute în mod precis. Totuși, acest principiu nu ar trebui interpretat atât de amplu încât să cenzureze sau să penalizeze pe judecător dacă are un stil de viață nonconformist sau dacă urmărește în particular interese sau activități care ar putea fi jignitoare pentru anumite segmente ale comunității. Soluțiile asupra acestor chestiuni este strâns legată de societatea și perioadele de timp când se discută acestea și puține sunt cele care pot fi aplicate universal.

În speță, deși în societate domnea o atmosferă generală de tristețe și disperare, din cauza numărului în creștere de cazuri de îmbolnăvire cu un virus contagios și periculos, judecătoarea Călin a decis să organizeze o sărbătoare fastuoasă, într-un local public, cu o reputație controversată.

În pct.106 din Comentariul Principiilor de la Bangalore, s-a sugerat că adecvată nu este întrebarea dacă un act este moral sau imoral potrivit anumitor convingeri religioase sau etice, sau dacă este acceptabil sau inacceptabil după standardele comunității (ceea ce ar putea duce la impunerea arbitrară și capricioasă a unei moralități înguste), ci întrebarea cum se reflectă actul asupra componentelor centrale ale capacității judecătorului de a-și îndeplini funcția ce i-a fost atribuită (echitatea, independența și respectul pentru public) și asupra percepției publicului în legătură cu modul de îndeplinire de către judecător a acestei funcții. În mod similar, s-a sugerat că, atunci când se ia o decizie în această privință, trebuie luați în considerare șase factori: 1) Natura publică sau privată a actului și în special dacă acesta este contrar unei legi care este aplicată în mod concret; 2) Măsura în care conduita este protejată ca un drept individual al persoanei; 3) Gradul de discreție și prudență exercitat de către judecător; 4) Dacă conduita sa a fost în mod precis dăunătoare celor implicați cel mai îndeaproape, sau în mod rezonabil jignitoare pentru alții; 5) Gradul de respect sau de lipsă de respect al conduitei respective față de public sau față de anumiți membri ai publicului; 6) Măsura în care actul indică existența subiectivismului, a unei prejudecăți, sau a unei influențe neadecvate. S-a susținut că folosirea acestor factori și a altor asemenea ar ajuta la găsirea unui echilibru între așteptările publicului și drepturile judecătorului.

Astfel, în speță, constatăm că judecătoarea Călin, deși a avut dreptul să organizeze o sărbătoare în viața privată, a avut dreptul să se îmbrace conform dispoziției de sărbătoare, nu a dat dovadă de o minimă precauție și discreție la alegerea perioadei și a localului. Mai mult decât atât, aceasta chiar a dat dovadă de un comportament neetic și lipsit de corectitudine, manifestându-se în public, într-un mod jignitor pentru alții, în special atunci când a invitat mai multe persoane decât numărul permis de lege, atunci când a solicitat mustrarea chelnerului din cauza că solicita oaspeților să prezinte certificatele de vaccinare, atunci când a solicitat administratorului ca acesta să sfideze regulile, închizând ușile și permițându-le să continue petrecerea. Astfel judecătoarea, ea însăși a sfidat regulile impuse tuturor cetățenilor, prin aceasta compromițându-și propria reputație, dar și cauzând un prejudiciu grav imaginii justiției și tuturor judecătorilor, fapt care duce inevitabil la diminuarea autorității justiției și încrederii publicului în actul de justiție la general.

Articolul 8. Colegialitatea

Atât în ședințele de judecată, cât și în relațiile interne din cadrul instituției, judecătorul trebuie să acționeze întotdeauna politicos și să respecte demnitatea celor implicați în procesul de înfăptuire a justiției. Relația cu colectivul de muncă și colegii trebuie să fie bazat pe respect, toleranță, corectitudine, credibilitate, stimă, bună-credință etc. De asemenea, judecătorul ar trebui să ceară aceeași politețe și din partea personalului instanței și a celorlalte persoane supuse autorității sale sau aflate la dispoziția sa.⁵⁴

Judecătorul trebuie să stabilească standarde de comportament, să comunice într-o manieră respectabilă și adecvată și să asigure, la fel, ca toți membrii colectivului au același comportament.

De asemenea, judecătorul ar trebui să se situeze deasupra animozităților personale și trebuie să nu aibă preferați în rândul angajaților. Muștrările nejustificate ale angajaților, remarcile jignitoare la adresa lor, glumele crude, sarcasmul și comportamentul netemperat al judecătorului subminează atât ordinea, cât și scade încrederea în munca pe care o fac și actul de justiție, pe care angajații îl personifică cu judecătorul.

În același timp, un rol deosebit în menținerea stării de spirit normale în cadrul colectivului, revine judecătorilor care sunt împuterniciți cu funcții administrative de conducere asupra personalului instanței. Astfel, conducerea instanței are datoria ca, mobilizând și încurajând colaboratorii la îndeplinirea strictă a funcțiilor ce le revin, să cimenteze colectivul, să-l facă să interacționeze în anumite situații, să elimine conflictele, fiind ei personal un exemplu de comportare, de comunicare cu angajații. Judecătorii, de rând cu conducerea instanței, trebuie să coopereze pentru impunerea unei atmosfere normale de lucru și evitarea apariției unor conflicte.

Folosirea personalului sau a facilităților instanței în scopuri nepotrivite, este un abuz de autoritate judiciară ce îi pune pe angajați într-o situație extrem de dificilă. Personalului instanței ar trebui să nu i se ceară să îndeplinească servicii nepotrivite și excesiv de personale pentru judecător, în afară de chestiunile minore care sunt conforme cu practicile încetățenite.

⁵⁴ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.189-190, pag.107-108

SPEȚA 11:

Judecătoria Alba. În incinta instanței activează patru judecători, fiind trei săli de judecată. Pentru 24 februarie, ora 10, toți judecătorii și-au stabilit ședințe. Judecătorul Groja îi spune grefierului Popescu să pregătească sala de ședințe nr.1. Grefierul îl informează că sala nr.1 deja e pregătită de grefierul Toma pentru judecătorul Turcu și întreabă dacă vor petrece ședința în birou. Judecătorul Groja merge în sala nr.1 și-i spune grefierului Toma, pe un ton ridicat, că acolo va lucra el, iar domnul judecător Turcu, având o practică cu mult mai mică de lucru, ar trebui să accepte fără careva obiecții solicitarea lui.

În continuare, în timpul ședinței de judecată, judecătorul a primit un sms la telefon de la fiica sa, care i-a spus că i s-a stricat automobilul și nu știe ce să facă. Judecătorul Groja le-a adus la cunoștință părților că timpul preconizat pentru ședință în această zi e pe sfârșite și este nevoit să anunțe întrerupere. Avocatul Popov a declarat că procesul, fiind unul de muncă, deja de un an se judecă, iar drepturile clientului în continuare se încalcă. Judecătorul i-a reproșat pe un ton ridicat avocatului că nu are nevoie de obiecții de astfel de gen de la părți, iar clientului său n-o să-i fie nimic dacă o să mai aștepte un pic, dacă deja de un an o face. În continuare, judecătorul Groja propune pentru următoarea ședință pentru data de 31 martie, ora 10:00. Avocatul Niculescu îi aduce la cunoștință că pentru această zi și oră are deja o ședință numită la Judecătoria Balta, judecător Perju. Judecătorul Groja îi spune că în acest caz va trebui să ceară amânare la judecătorul Perju, deoarece dacă nu se va prezenta în ședința sa, atunci va suporta consecințele prevăzute de lege.

ÎNTREBARE: A încălcat sau nu judecătorul Groja normele etice și dacă da, ce anume?

COMENTARIU

Judecătorul Groja a dat dovadă de un comportament neadecvat (necolegial) față de grefierul Toma, ridicând vocea la el, deși ultimul nu a făcut nimic ce l-ar face pe judecătorul Groja să creadă că ar merita aplicarea unor măsuri disciplinare. Mai mult ca atât, chiar și-n eventualitatea unei abateri de serviciu din partea grefierului Toma, judecătorul Groja trebuia să-i facă observație sau să-i dea indicație pe un ton cât de posibil neutru, neofensator.

Judecătorul Groja a dat dovadă de un comportament neadecvat (necolegial) față de judecătorul Turcu. Stagiul mai mare de lucru nu-i oferă nici un drept de a se considera că ar avea mai mari drepturi ca ceilalți judecători în cadrul instanței, în ce privește utilizarea utilităților instanței,

pentru desfășurarea activității sale nemijlocite. În situația dată, în mod normal, în lipsa unui algoritm intern de repartizare a sălilor de judecată în astfel de situații, primul care ocupă sala acela și ar trebui să examineze, fără ca alt judecător să-l dea afară sub pretextul "unui drept preferențial de folosință ca efect al unui stagiu mai mare".

Judecătorul Groja a dat dovadă de neprofesionalism față de părți, întrerupând ședința, sub un pretext formal, însă din cauza unor necesități personale. La fel, a avut loc un comportament neadecvat (necolegial) față de avocatul Popov, vorbind cu acesta pe un ton ridicat, deși ultimul nu a făcut nimic altceva decât să vocifereze o obiecție întemeiată.

Judecătorul Groja a avut un comportament neadecvat (necolegial) față de avocatul Niculescu și judecătorul Perju, prin faptul că și-a arogat dreptul de a decide care ședințe, la care instanțe, sunt mai importante. În mod normal, dacă la o instanță, indiferent de nivelul ei, este stabilită o ședință cu participarea unui avocat, la o altă instanță, chiar și superioară, nu poate fi numită o altă ședință pentru aceeași zi și oră, indiferent de tipul acesteia, și astfel să nu se perturbeze buna desfășurare a actului de justiție.

SPEȚA 12:

Judecătorul Petrea activează în cadrul judecătoriei Vorniceni. De o perioadă de timp, la el încep a ajunge diferite zvonuri, de la diferiți angajați, precum că președintele Vdovin îl vorbește pe la spate, făcând referire la diferite aspecte care nu-l prezintă într-o lumină bună (este arogant cu angajații instanței, nu depune efortul necesar pentru organizarea efectivă a procesului de muncă, își permite să întârzie la serviciu sau să plece mai devreme etc). În același timp, președintele Vdovin ar da de înțeles că nu raportează comportamentul judecătorului Petrea din simplul motiv că ultimul ar avea careva legături mai apropiate în cadrul CSM-ului(Consiliului Superior al Magistraturii).

În aceeași ordine de idei, în cadrul unei discuții private, judecătorul Bucur i-a spus judecătorului Petrea, precum că la o șezătoare a judecătorilor la care nu a fost prezent și Petrea, când unul din judecători a spus că Petrea nu a venit deoarece avea mult de scris, președintele Vdovin a zâmbit printre dinți și a zis: "Hmm, știm noi cum scrie el după ce se termină ziua de lucru și știm ce părți îi vin în cabinet și ce rezolvă ei acolo". În realitate, președintele Vdovin la acea întrunire după serviciu, nu a făcut cele relatate de Bucur.

Tot în cadrul aceleiași instanțe de judecată, în ședințe la judecătorul Petrea, avocații, în argumentarea juridică a poziției lor pe o anumită categorie de procese, făceau trimitere la practica stabilă a judecătorului Vdovin. Judecătorul Petrea în

astfel de situații zâmbea ironic și spunea că pentru el judecătorul Vdovin și deciziile sale nu reprezintă o autoritate de urmat, fapt care a ajuns la urechile lui Vdovin.

La o adunare cu tot colectivul a izbucnit o ceartă între Vdovin și Petrea, în cadrul căreia, pe un ton foarte ridicat, ambii și-au expus toate pretențiile unul față de altul.

ÎNTREBARE: Au fost încălcate sau nu normele etice și dacă da, ce anume?

COMENTARIU

Ambii judecători, Petrea și Vdovin, trebuiau să dea dovadă de bună credință și comportament adecvat și să-și rezolve animozitățile în privat, dar nu în fața colectivului, scăzând astfel autoritatea puterii judiciare, a cărei reprezentanți sunt, în ochii angajaților.

În măsura în care judecătorul Vdovin răspândea zvonuri (dacă era adevărat), în cadrul instanței despre judecătorul Petrea, el denigra probitatea profesională și morală a colegului său, fapt inadmisibil. În primul rând, se încălca principiul colegialității prin răspândirea zvonurilor despre un coleg, fără a se verifica veridicitatea acestora. În al doilea rând, chiar de aveau o bază factologică, oricum judecătorul Vdovin nu trebuia să se ocupe cu răspândirea bârfelor, inclusiv și public. El trebuia să inițieze o discuție cu judecătorul Petrea pentru a încerca să-l determine să abordeze pe viitor o atitudine corectă și profesionistă, iar în cazul unui eșec, să anunțe organele specializate în sistemul autoadministrării judecătorești care să ia atitudine.

La fel, eventual alți judecători din cadrul instanței, dacă transmiteau mai departe zvonurile, în loc să le curmeze, chiar dacă nu de la ei proveneau, nu făceau nimic altceva decât să încălce principiul colegialității. Cu atât mai mult, a procedat contrar statutului profesiei și normelor etice, judecătorul Bucur, care cu bună știință încerca să amplifice animozitatea între doi colegi ai săi prin atribuirea unuia a anumitor acțiuni pe care ultimul nu le-a făcut.

Judecătorul Petrea a încălcat principiul colegialității prin punerea sub semnul întrebării, pe un ton neadecvat, în prezența unor justițiabili, a capacității judecătorului Vdovin de a adopta decizii juridice în strictă conformitate cu legea. Chiar dacă judecătorul Petrea nu era de acord cu corectitudinea juridică a deciziilor colegului, trebuia pe un ton neutru să menționeze că: "Eu respect deciziile colegului Vdovin, însă, potrivit legii, sunt independent, și pe astfel de litigii am o poziție juridică principial diferită, pe care nu o pot schimba doar din simplul considerent că un coleg gândește altfel".

Este amoral un comportament necuviincios cum ar fi bârfitul, răspândirea zvonurilor, a informațiilor false despre o persoană. Cu atât mai mult, este prohibit un astfel de comportament în cadrul unui colectiv de muncă, la general, cu atât mai mult, în cadrul unuia ce face parte din sistemul public, deoarece aceasta ar afecta substanțial randamentul de lucru al acestuia.

În ce privește judecătorii, pe lângă faptul că un astfel de comportament este în genere prohibit în cadrul unui colectiv, reieșind din cerințele deosebit de înalte, inclusiv și de ordin moral, înaintate față de persoanele care aspiră la o astfel de funcție, este total de neînchipuit. În cazul unui astfel de comportament și ieșirea la iveală publicului larg al acestuia, încrederea în sistemul judiciar și actul de justiție ar scade simțitor.

Cum ar trebui să procedeze colegii totuși în cazul depistării unui comportament neadecvat din partea unui judecător? Ar fi cazul ca acest subiect să fie pus în discuție în mod public?

În mod normal, interesele justiției, reieșind din necesitatea existenței unei încrederi ridicate a publicului în sistemul judiciar, sunt incompatibile cu "spălarea rufelor" în public. Colegii trebuie să intervină și să atenționeze judecătorului despre eventualul comportament impropriu cu statutul funcției, însă acest lucru trebuie făcut în privat, nu în prezența colectivului și, cu atât mai mult, nu în prezența justițiabililor sau în mediul public (presă, întruniri publice, rețele sociale etc). Colegii ar trebui să procedeze astfel, deoarece ei nu doar trebuie să promoveze onoarea și demnitatea profesiei prin comportamentul propriu, ci și să încurajeze colegii-judecători să facă acest lucru.

În caz contrar, s-ar crea premise pentru scăderea autorității sistemului judiciar și ca efect al încrederii în actul de justiție.

În cazul în care atenționările nu-și ating efectul, atunci colegii judecătorii ar trebui atenționeze organele competente în cadrul sistemului de autoadministrare pentru a se interveni și remedia situația.

Cu toate acestea, judecătorul se poate exprima în public, în situații restrânse, asupra chestiunilor care afectează Justiția, și anume atunci când această chestiune afectează direct funcționarea instanțelor, independența puterii judecătorești (aici sunt cuprinse și salariile și beneficiile judiciare), aspectele fundamentale ale administrării justiției sau integritatea personală a judecătorului. În aceste privințe, judecătorul ar trebui să acționeze cu multă rețineră, dar în același timp să se solidarizeze ferm cu colegii săi împotriva acuzelor nefondate, declarațiilor ofensatoare și discriminării profesionale.

De asemenea, judecătorul poate participa la discuții despre chestiuni de drept. În mod normal, însă, aceasta se face într-un proces educativ, în cadrul procesului de formare continuă, conferințe, alte întruniri de acest gen sau pentru a arăta neajunsurile cuprinse în anumite legi sau proiecte de adoptare a acestora.

În anumite împrejurări deosebite, comentariile judecătorului asupra unui proiect legislativ pot fi utile și potrivite, cu condiția ca acesta să evite să facă interpretări informale. În mod normal, comentariile judecătorești asupra propunerilor legislative sau asupra altor chestiuni ce țin de politica guvernamentală ar trebui să se refere la implicații practice sau la deficiențe de redactare, și ar trebui să evite chestiunile controversate din punct de vedere politic. Și, în genere, e preferabil ca astfel de comentariu să nu parvină de la un judecător personal, ci să îmbrace forma unui efort colectiv sau instituționalizat al justiției.⁵⁵

Aceste discuții cu referire la chestiuni de drept se vor purta la general, fără a se face trimitere la activitatea concretă a unui judecător, prin prisma deciziilor adoptate de către acesta.

Acceptarea actelor judecătorești de către societate și ca efect încrederea în sistemul de justiție se bazează în mare parte pe convingerea publicului în faptul că judecătorul are calitățile necesare pentru adoptarea unei decizii corecte, reieșind din circumstanțele concrete ale unei cauze. În situația, însă, dacă judecătorii vor începe a critica în mod public deciziile unul altuia, evident că se va diminua radical încrederea în capacitatea sistemului de a adopta decizii corecte și adecvate, și implicit, se va diminua și autoritatea lui. Iar fără acest lucru va fi greu de convins publicul să accepte și să respecte deciziile judecătorești. Iată de ce, nu e binevenită practica de a fi puse în discuție publică deciziile concrete ale colegilor judecători.

E acceptabil doar să fie pusă în discuție practica judiciară irevocabilă, prin atingerea aspectelor de drept general importante pentru societate, fără a se face trimitere la numele judecătorilor care au adoptat deciziile și doar în măsura în care aceasta nu va genera controverse nejustificate, ale căror impact să fie mai mare decât eventualul beneficiu ce ar putea fi atins.

⁵⁵ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos ; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct.139, pag.88

Articolul 9. Confidențialitatea și transparența

Acest principiu foarte bine reflectă echilibrul între drepturile judecătorului la libera exprimare și dreptul la replică și obligațiile impuse de legislația și principiile de etică și conduită profesională a judecătorului - obligația de a asigura confidențialitate procesului judiciar; interdicția de a folosi în scopuri personale informațiile confidențiale sau secretizate de care a luat cunoștință în exercitarea atribuțiilor; obligația de a nu se amesteca în procesul de luare a deciziilor altui judecător, oferindu-i opinii și consultații nesolicitate; obligația de a evita orice comunicare privată, menită să-i influențeze acțiunile sale profesionale în orice cauză aflată pe rolul instanțelor.

Anume în realizarea transparenței, judecătorul este obligat să țină cont de faptul că comportamentul său, fiecare cuvânt și expresii folosite foarte des, servesc ca bază pentru generalizări și concluzii negative sau pozitive asupra întregului sistem. Calitățile personale, conduita și imaginea judecătorului afectează imaginea întregului sistem judiciar și, în consecință, încrederea publicului în acesta.

Astfel principiul confidențialității și transparenței, prevăzut în art. 9 din Codul de etică și conduită profesională al judecătorului este reflectat prin mai multe principii, indicate în Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară: imparțialitatea, eticheta, competența.

Articolul 4.6 din Principiile de la Bangalore stipulează că, judecătorul, ca orice alt cetățean, are dreptul la libertatea de exprimare, libertatea convingerilor, dar își va exercita aceste drepturi având o conduită conformă cu demnitatea funcției judiciare, ca și cu imparțialitatea și independența corpului judiciar.⁵⁶

Conform pct. 134 din Comentariul Principiilor de Bangalore, când este numit în funcție, judecătorul nu trebuie să renunțe la dreptul la libertatea de exprimare, de care se bucură alți membri ai comunității.⁵⁷ Totuși, este necesară respectarea anumitor condiții, menite să păstreze confidențialitatea procesului judiciar și încrederea publicului în sistemul judecătoresc.

În exercitarea dreptului la libera exprimare, în Comentariul Principiilor de la Bangalore, la pct.136, insistent se recomandă ca judecătorul să nu se

⁵⁶ Art. 4.6 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Danileț

⁵⁷ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 134, pag. 86

implice în mod nepotrivit în controversele publice. Motivul este evident. Însăși esența funcției judecătorești constă în capacitatea de a aborda diversele probleme care fac obiectul conflictelor, într-o manieră obiectivă și judiciară.

Este la fel de important ca judecătorul să fie văzut în public ca având atitudinea detașată, obiectivă, fără prejudecăți, imparțială, deschisă și echilibrată care este caracteristică judecătorilor. De asemenea, judecătorul nu va fi văzut ca imparțial când soluționează conflicte care fie au de-a face cu subiectele despre care și-a exprimat opinia în public; fie, ceea ce este mai important, implică personalitățile sau departamentele guvernamentale pe care judecătorul le-a criticat anterior în public, în calitate de părți litigante, sau chiar de martori.⁵⁸

Realizându-și dreptul la replică, pentru a infirma oricare afirmație falsă sau defăimătoare, inclusiv publicată în mijloacele de informare în masă, la adresa sa, judecătorului îi este recomandat să se conducă de criterii de rezonabilitate și măsură.

Membrii publicului, ai puterii legislative și executive pot comenta în public asupra a ceea ce ei consideră că sunt limitări, greșeli sau erori ale unui judecător și ale hotărârilor pronunțate de acesta. De obicei, judecătorul respectiv, datorită convenției de tăcere politică, nu răspunde acestor comentarii. Deși dreptul de a-l critica pe judecător se supune regulilor legate de sfidarea curții, aceste reguli sunt tot mai rar invocate în prezent decât erau în trecut, pentru a reprima sau pedepsi criticile exprimate la adresa puterii judecătorești sau la adresa unui anumit judecător. Cel mai bine și mai înțelept este să se ignore orice atac scandalos, mai degrabă decât a se exacerba publicitatea prin inițierea procedurii de sancționare pentru sfidarea curții.⁵⁹

Dar nu este corectă și altă extremă, când judecătorul se teme și se abține de orice exprimare în public a opiniei sale, mai ales în situații când vocea sistemului judecătoresc este necesară, în situații când, de exemplu, independența sistemului judecătoresc este în pericol. La punctul 138 din Comentariul Principiilor de la Bangalore este menționat un număr restrâns de împrejurări în care judecătorul se poate exprima în public în legătură cu o chestiune controversată din punct de vedere politic, și anume atunci când această chestiune afectează direct funcționarea instanțelor,

⁵⁸ Ibidem - pct. 136, pag. 87

⁵⁹ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț. - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 137, pag. 87

independența puterii judecătorești (aici sunt cuprinse și salariile și beneficiile judiciare), aspectele fundamentale ale administrării justiției sau integritatea personală a judecătorului.

Totuși, chiar și în aceste privințe, judecătorul ar trebui să acționeze cu multă rețineră. În mod normal, comentariile judecătorești asupra propunerilor legislative sau asupra altor chestiuni ce țin de politică guvernamentală ar trebui să se refere la implicații practice sau la deficiențe de redactare, și ar trebui să evite chestiunile controversate din punct de vedere politic.⁶⁰

În general, se recomandă ca acest gen de comentariu judecătoresc, să fie făcut în cadrul unui efort colectiv sau instituționalizat al justiției, al asociațiilor profesionale, și nu ca demers personal al judecătorului.⁶¹

Se pot ivi cazuri când un judecător – ca ființă umană înzestrată cu conștiință, morală, sentimente și valori – consideră că are datoria morală de a se exprima în public. De exemplu, în exercitarea libertății de exprimare, judecătorul poate să participe la o adunare, să ridice un afiș sau să semneze o petiție care exprimă opoziția față de război, sprijinul pentru efortul de conservare a energiei sau de finanțare a unei agenții de combatere a sărăciei. Acestea reprezintă expresii ale preocupării pentru comunitatea locală și cea globală. **Dacă vreuna dintre aceste chestiuni apare în instanță în fața judecătorului, iar imparțialitatea acestuia ar putea fi pusă în mod rezonabil sub semnul întrebării, judecătorul trebuie să se abțină în a judeca orice proces în care participarea sa anterioară la manifestările sus menționate pune sub semnul îndoielii imparțialitatea judecătorului și integritatea judecătorească.**⁶²

În exercitarea atribuțiilor sale profesionale, judecătorul poate dobândi informații de natură comercială sau de altă natură care nu sunt disponibile publicului. Judecătorul nu trebuie să le dezvăluie sau să le folosească pentru a obține un câștig personal sau pentru orice alt scop ce nu are legătură cu atribuțiile judiciare.

Judecătorul va trebui să se abțină de la orice comentariu în legătură cu o cauză aflată în curs de judecare sau care i-ar putea fi dedusă spre judecare, despre care s-ar putea crede în mod rezonabil că ar afecta soluția sau ar putea dăuna aparenței de echitate a procesului. De asemenea, judecătorul se va abține să facă comentarii în public sau în alt

⁶⁰ Ibidem - pct. 138, pag. 88

⁶¹ Ibidem - pct. 139, pag. 88

⁶² Ibidem - pct. 140, pag. 88

mod, care ar putea afecta caracterul echitabil al procesului față de orice persoană sau chestiune.⁶³

Dacă media sau membrii publicului critică o hotărâre, judecătorul ar trebui să se abțină de la a răspunde la ele scriind presei sau făcând comentarii incidentale despre asemenea critici, atunci când se află în instanță. Judecătorul ar trebui să vorbească numai prin intermediul motivărilor la

hotărârile pronunțate în cauzele deduse lui spre soluționare.⁶⁴ În general, este nepotrivit ca un judecător să apere în public motivele hotărârilor judecătorești, iar răspunsul la asemenea critici poate să fie formulat și prezentat prin intermediul purtătorului de cuvânt, care trebuie să fie numit în fiecare instanța de judecată.

Orice comentariu făcut în afara instanței de către un judecător cu privire la cauzele care sunt în curs de judecare de către el/ea sau de către alți judecători ar fi, în mod normal, nepotrivit. Un alt aspect se referă la comentariile făcute de către judecător, chiar și într-un articol academic, asupra unei decizii proprii sau a unui alt judecător. De obicei, acest lucru este admisibil numai dacă comentariul este făcut în legătură cu un aspect pur legal(juridic), de interes general, asupra căruia s-a decis sau care a fost examinat într-o anumită cauză. În general, este recomandată prudența ca judecătorul să nu se implice într-o controversă care nu este necesară, în legătură cu deciziile luate în trecut, mai ales dacă controversa poate fi văzută ca o încercare de a suplimenta motivele prezentate în hotărârea publicată a judecătorului.⁶⁵

SPEȚA 13:

Judecătorul Călinescu inițiază cu colegul său, judecătorul Popescu, discuția referitor la un dosar care se află în procedura judecătorului Popescu. Fără să fie cerută opinia lui pe marginea unei probleme teoretice de drept, judecătorul Călinescu își expune părerea referitor la decizia care este legală și îi sugerează judecătorului Popescu că anume o astfel de soluție ar trebui să adopte pe marginea cazului dat. Din discuție, judecătorul Popescu a aflat că una din părțile dosarului respectiv, este ruda judecătorului Călinescu. Judecătorul Popescu ascultând opinia colegului, a intrat într-o discuție cu acesta despre dosar și l-a contrazis, spunându-i că la materialele dosarului este anexată expertiza judiciară (care conține informația confidențială de secret comercial) și după ce i-a povestit

⁶³ Art. 2.4 - Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, 2002, trad. Cristi Daniieț

⁶⁴ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Daniieț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 74, pag. 64

⁶⁵ Ibidem - pct. 76, pag. 65

despre conținutul expertizei, a explicat care consideră că ar fi soluția corectă pe dosar.

ÎNTREBARE: Au încălcat judecătorii Călinescu și Popescu principiile de etică și conduită judiciară?

COMENTARIU

În primul rând, a fost încălcat de către ambii judecători, principiul independenței. Conform principiului confidențialității și transparenței, discuția de așa natură, poate să fie inițiată doar de judecătorul care examinează cauza respectivă și trebuie să fie limitată la probleme teoretice referitor la legislația de ordin material, procedural, jurisprudență națională și internațională pe marginea unei anumite cauze, care se află în curs de examinare, ceea ce intenționat a fost încălcat de judecătorul Călinescu. Și mai gravă este încălcarea, dacă de către Judecătorul Călinescu a fost propusă ca unica legală - soluția în favoarea rudei sale, care este partea dosarului, deoarece în așa caz, judecătorul folosește funcția sa, în interes propriu sau a rudelor sale, ceea ce reprezintă încălcarea principiului integrității, independenței și principiului confidențialității și transparenței.

Analizând acțiunile Judecătorului Popescu, trebuie de menționat că Comentariul Principiilor de la Bangalore recomandă în punctul 29, ca în cazul când judecătorul este supus eforturilor altor persoane de a influența deciziile în ceea ce privește cauzele aflate în curs de soluționare, toate aceste eforturi trebuie respinse în mod ferm. Mai ales în cazul când discuția a fost intenționat inițiată cu scopul de a sugera o anumită soluție pe dosar.

Aceste amenințări la adresa independenței justiției pot lua uneori forma unor încercări subtile de a influența modul în care judecătorul ar trebui să abordeze o anumită cauză sau a unor încercări de a câștiga favoarea judecătorului într-un anumit mod. Orice astfel de încercări exterioare, fie ele directe sau indirecte, de a-l influența pe judecător, trebuie respinse. În unele cazuri, mai ales dacă încercările sunt repetate, deși au fost respinse, judecătorul ar trebui să le semnaleze autorităților competente. Judecătorul nu trebuie să permită relațiilor sale familiale, sociale sau politice (inclusiv colegiale) să îi influențeze vreo decizie judiciară. (vezi punctul 29 din Comentariul Principiilor de la Bangalore).⁶⁶

⁶⁶ Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară / ed.: Stefanie Ricarda Roos; trad.: Cristi Danileț, - București : Editura C.H. Beck, 2010, pct. 29, pag. 45

Judecătorul trebuie să își exercite funcția judiciară în mod independent, pe baza propriei aprecieri a faptelor și în concordanță cu spiritul legii, fără influențe externe, sugestii, presiuni, amenințări și fără vreun amestec, direct sau indirect, indiferent de la cine ar proveni și sub ce motiv.⁶⁷ Toate încercările de a convinge instanța trebuie făcute numai în mod public în sala de judecată, de către părțile la proces sau avocații lor.

Articolul 1.4 al Principiilor de la Bangalore prevede că, în exercitarea atribuțiilor sale judiciare, judecătorul trebuie să fie independent față de colegii săi magistrați în legătură cu deciziile sale, pe care el este obligat să le ia independent. Așadar, independența justiției necesită nu numai independența puterii judecătorești ca instituție față de celelalte puteri în stat; ci mai necesită și ca judecătorii să fie independenți unii față de ceilalți. Cu alte cuvinte, independența justiției depinde nu numai de lipsa influențelor nepotrivite venite din exterior, ci și de lipsa influențelor nepotrivite care ar putea să vină din acțiunile sau atitudinea altor judecători. Deși judecătorul poate găsi uneori că este util să afle părerea unui coleg la modul ipotetic, totuși procesul decizional judecătoresc este responsabilitatea fiecărui judecător, inclusiv a fiecăruia dintre judecătorii ce fac parte din același complet de judecată.⁶⁸

Judecătorul are libertatea deplină de a judeca și soluționa cauzele deduse instanței și nici un individ sau chiar nici un alt judecător, nu ar trebui să se amestece sau să încerce să se amestece, în modul în care un judecător conduce o cauză și ia o decizie.

În mod special, trebuie de menționat că judecătorul Popescu a încălcat principiul confidențialității și obligația de a nu divulga informația confidențială de care a luat cunoștință în exercitarea atribuțiilor.

Așa comportament, mai ales în cazul în care conținutul discuției va fi transmis de către judecătorul Călinescu rudei sale, care este partea dosarului, va afecta grav încrederea în sistemul judecătoresc, în primul rând ruda judecătorului își va crea impresia că este posibil de a discuta cu judecătorii așa informații și de a afla soluția judecătorului înainte de pronunțarea deciziei.

⁶⁷ Ibidem - pag. 43

⁶⁸ Ibidem - pct. 39, pag. 51

SPEȚA 14:

Judecătorul Popa a rămas indignat de un articol critic din mass-media și de mulțimea de comentarii critice de la cititori la articolul dat, care au folosit expresii jignitoare la adresa judecătorului și întregului corp judecătoresc. Articolul a criticat modul de a examina un dosar de rezonanță și încheierile emise de judecătorul Popa, după examinarea demersurilor părților.

Judecătorul s-a adresat la președintele instanței și a solicitat să fie publicat un comunicat prin intermediul purtătorului de cuvânt al instanței de judecată, deoarece publicația în mass-media se referă la un dosar de rezonanță, iar articolul conține date eronate și critica nu este una întemeiată, fapt ce afectează imaginea justiției și afectează încrederea publicului în sistemul judecătoresc.

Președintele Judecătoriei a răspuns că în instanță nu este angajată persoana la funcția purtătorului de cuvânt și nici nu trebuie de reacționat la așa articole din presă.

Necătând la faptul că această cauză se află încă în examinare la judecătorul Popa și sentința încă nu a fost pronunțată, judecătorul a decis să exercite dreptul la replică și să scrie o postare pe Facebook din numele său, referitor la articolul critic. Judecătorul în postare a comentat articolul, detaliat a explicat motivele respingerii demersurilor și a atras atenția la erorile din articol, menționând că publicul trebuie să fie informat corect.

ÎNTREBARE: A încălcat judecătorul Popa principiile de etică și conduită profesională a judecătorului? Apreciați comportamentul președintelui instanței?

COMENTARIU

Justiția nu poate ignora nevoia publicului de a fi informat și trebuie să fie interesată de prezentarea cu acuratețe a procedurilor sale de către mass-media. Astfel, trebuie să se asigure că mass-media are acces la informații complete și corecte, în măsura posibilă și în conformitate cu cadrul legal.

Analizând acțiunile judecătorului Popa, este necesar de a menționa că intenția lui de a reacționa la articolul care conține datele eronate și critică neîntemeiată, este binevenită, deoarece justiția poate fi necunoscută și neînțeleasă de publicul larg și mass-media, fie din cauza utilizării în instanță a unui limbaj greu de înțeles, specificului funcționării generale a instituțiilor judiciare și instrumentării cazurilor sau din cauza

limitelor impuse de lege asupra pronunțării actelor judecătorești.

Evident că, în cazul când articolul duce în eroare publicul larg, prin indicarea informațiilor greșite și afectează imaginea justiției prin critică neîntemeiată în adresa judecătorului care examinează o cauză de rezonanță, este corectă adresarea judecătorului Popa către președintele instanței de judecată cu solicitarea de a formula comunicatul de presă.

Cu toate acestea, judecătorul Popa nu numai că a încălcat principiul etic de confidențialitate și transparentă (art. 9 din Codul de etică și conduită profesională al judecătorului), dar a încălcat interdicția, stabilită prin lege. **Conform art. 8 alin. (3) din legea privind statutul judecătorului, judecătorul nu este în drept să prezinte reprezentanților mass-mediei informații despre cauzele aflate în procedură de examinare, decât prin intermediul judecătorului responsabil pentru relațiile cu mass-media.**

În Ghidul privind relația dintre sistemul judecătorec din Republica Moldova și mass-media, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 520/22 din 26.07.2016, în art. 2 și 3 se recomandă instanțelor judecătorești să numească câte un purtător de cuvânt și câte un înlocuitor al acestuia, din rândul judecătorilor, asistat de un specialist în comunicare, în fiecare instanță de judecată. Purtătorul de cuvânt este, de regulă șeful serviciului protocol, relații cu publicul și mass-media, precum și Președintele instituției pe care o reprezintă.

Purtătorul de cuvânt sau înlocuitorul acestuia este cel care furnizează date și informații de interes public către mass-media. Nu este permis judecătorilor, personalului auxiliar de specialitate și personalului conex al instanțelor judecătorești, să furnizeze informații privind cauzele deduse judecării, aceste persoane având obligația să îndrume solicitanții către structura respectivă de comunicare. Rolul purtătorului de cuvânt este de a ajuta mass-media să înțeleagă și apoi să prezinte informații corecte despre activitatea instanțelor, inclusiv în dosarele de rezonanță. În funcție de circumstanțe, purtătorul de cuvânt al instanței poate să ofere mass-mediei informații suplimentare, de exemplu cu privire la incidentele care au avut loc în sala de judecată.

Astfel, judecătorul Popa nu a avut dreptul să comenteze din nume propriu circumstanțele care au fost reflectate în publicație, dar a trebuit să se adreseze la Consiliul Superior al Magistraturii cu o sesizare privind comportamentul președintelui instanței, care este obligat să asigure

numirea purtătorului de cuvânt și să admită solicitarea judecătorului Popa, fie el, însuși Președintele instanței, să semneze comunicatul de presă, în virtutea atribuțiilor legale de reprezentare a instanței în relațiile cu mass-media.

În Opinia nr.19(2016) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), CCJE pune accentul și pe rolul președinților curților de a menține și dezvolta relațiile cu alte organisme și instituții și cu publicul larg. Pentru a face acest lucru, obligația principală a președinților curților trebuie să rămână pentru a acționa tot timpul ca apărători ai independenței și imparțialității judecătorilor și ai instanței în integralitatea ei. În relațiile cu mass-media, președinții curților ar trebui să aibă în vedere interesul societății de a fi informată, în timp ce, au în vedere prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil și dreptul la respectarea vieții private și de familie al tuturor persoanelor implicate în proceduri, precum și la păstrarea confidențialității deliberărilor.

Sistemul judiciar trebuie să aibă relații bune, regulate și deschise cu presa și publicul, deoarece aceasta reprezintă unul din stâlpii cheie ai încrederii publicului în justiție. Toate statele ar trebui să dezvolte și să utilizeze un sistem al purtătorului de cuvânt din sistemul judiciar sub forma unor judecători pentru relația cu mass-media și consilieri în comunicare, care ar trebui să aibă cunoștințe aprofundate despre sistemul judiciar, despre cum să informeze publicul într-un limbaj inteligibil și accesibil.

BIBLIOGRAFIE

- Constituția Republicii Moldova, data intrării în vigoare : 27.08.1994
- Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544 din 20.07.1995
- Legea privind organizarea judecătorească nr.514 din 06.07.1995
- Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2002)
- Comentariul Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, UNODC (2007), https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=78fd70dc-d8e5-9d3d-a51d-5ab705938316&groupId=252038
- Codul Global de Etică Judiciară de la Bologna și Milan (2015), <https://www.jiwp.org/global-code-of-judicial-ethics>
- Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (ENCJ Working Group) privind etica judiciară (Londra, 2009-2010), <http://www.encj.eu/images/stories/pdf/ethics/judicialethicsdeontologiefinal.pdf>
- Distilarea liniilor directe a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (ENCJ) – Recomandări și Principii (2012-2013), http://www.ejtn.eu/Documents/encj_distillation_report_2004_2016.pdf
- Opinia nr.3 a Consiliului Consultativ a Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei cu privire la principiile și regulile aplicabile conduitei profesionale a judecătorilor, în special, cu privire la etica judiciară, incompatibilități și imparțialitatea judecătorilor. (Strasbourg, 2002), <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1046405&Site=COE&direct=true>
- Magna Carta a Judecătorilor (Principii Fundamentale) a Consiliului Consultativ a Judecătorilor Europeni (CCJE), adoptată în Noiembrie 2010, <https://rm.coe.int/16807481f6>
- Recomandarea (2010)12 a Comitetului de Miniștri către judecătorii Statelor Membre cu privire la independență, eficiență și responsabilități, Consiliul Europei, 2010, <https://juridicemoldova.md/wp-content/uploads/2019/12/RecomandareaCMRec2010.pdf>
- Rezoluția privind Etica Judiciară adoptată de Plenul Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), 23 iunie 2008, http://www.echr.coe.int/Documents/Resolution_Judicial_Ethics_ENG.pdf
- Ghid Practic Privind Utilizarea Platformelor De Social Media de către judecători din spațiul Europei Centrale și de est https://ceeliinstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/CEELI_SoMe_Guidelines_Judges-FinalV2.pdf
- Opinia CCJE Nr.23 din 06.11.2020 Rolul Asociațiilor De Judecători În Susținerea Independenței Judecătorești, http://voxjust.md/feed/doc_file-0-1606317189.pdf
- Raportul CEPEJ privind “Încetarea izolării judecătorilor – principiile privind îmbunătățirea abilităților și competențelor judecătorului, consolidarea schimbului de cunoștințe și colaborarea și depășirea culturii de izolare judiciară” din 6 decembrie 2019, CEPEJ (2019) 15, <https://rm.coe.int/guidelines-to-improve-the-judge-s-skills-and-competences-beyond-a-cult/16809fe318>

Asociația Vocea Justiției

ASOCIAȚIA JUDECĂTORILOR "VOCEA JUSTIȚIEI"

"Misiunea Asociației Judecătorilor "VOCEA JUSTIȚIEI" este aceea de a contribui la progresul social și evoluția individuală, promovând cultura democrației, supremația legii și autoritatea justiției."

www.voxjust.md

contact@voxjust.md / voxjust@yahoo.com

Asociația Judecătorilor "Vocea Justiției"